

Väljaandja:	Riigikogu
Akti liik:	seadus
Teksti liik:	terviktekst
Redaktsiooni jõustumise kp:	01.06.2010
Redaktsiooni kehtivuse lõpp:	31.12.2010
Avaldamismärge:	

Halduskohtumenetluse seadustik

Vastu võetud 25.02.1999
RT I 1999, 31, 425
jõustumine 01.01.2000

Muudetud järgmiste aktidega

Vastuvõtmine	Avaldamine	Jõustumine
15.12.1999	RT I 1999, 96, 846	01.01.2000
07.06.2000	RT I 2000, 51, 321	01.01.2001
30.05.2001	RT I 2001, 53, 313	01.01.2002
06.06.2001	RT I 2001, 58, 355	01.01.2002
13.03.2002	RT I 2002, 29, 174	01.07.2002
22.05.2002	RT I 2002, 50, 313	01.09.2002
05.06.2002	RT I 2002, 53, 336	01.07.2002
19.06.2002	RT I 2002, 62, 376	01.08.2002
22.01.2003	RT I 2003, 13, 67	01.03.2003
11.02.2003	RT I 2003, 23, 140	01.01.2004
19.05.2004	RT I 2004, 46, 329	01.07.2004
28.06.2004	RT I 2004, 56, 403	01.03.2005
22.02.2005	RT I 2005, 15, 85	01.01.2006
15.06.2005	RT I 2005, 39, 308	21.07.2005, 1.01.2006
14.06.2006	RT I 2006, 31, 235	01.09.2006
11.10.2006	RT I 2006, 48, 360	18.11.2006
06.12.2006	RT I 2006, 61, 457	01.01.2007
24.01.2007	RT I 2007, 12, 66	25.02.2007
21.11.2007	RT I 2007, 67, 413	28.12.2007
10.12.2008	RT I 2008, 59, 330	01.01.2009
09.12.2009	RT I 2009, 68, 463	10.01.2010
22.04.2010	RT I 2010, 19, 101	01.06.2010

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Seadustiku ülesanne

Käesolev seadustik sätestab halduskohtu pädevuse, halduskohtusse pöördumise ja halduskohtumenetluse korra.

§ 2. Halduskohus

Halduskohtuks on eraldi moodustatud halduskohtud, samuti ringkonnakohtud ja Riigikohus.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 3. Halduskohtu pädevus

- (1) Halduskohtu pädevusse kuulub:
- 1) avalik-õiguslike vaidluste lahendamine;
  - 2) seadusega sätestatud juhtudel haldustoiminguks loa andmine;

3) seadusega halduskohtu pädevusse antud muude asjade lahendamine.

(2) Halduskohtu pädevusse ei kuulu avalik-õiguslike vaidluste lahendamine, milleks seadus näeb ette teistsuguse menetluskorra.

§ 4. Haldusaktid ja toimingud

(1) Haldusaktiks, mille peale võib halduskohtusse kaevata või protestida, on avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitva asutuse, ametniku või muu isiku korraldus, käskkiri, otsus, ettekirjutus või muu õigusakt, mis on antud avalik-õiguslikes suhetes üksikjuhtumi reguleerimiseks. Haldusaktiks käesoleva seadustiku mõttes on ka haldusleping. Haldusleping on avalik-õiguslikke suhteid reguleeriv leping.

(2) Toiminguks, mille peale võib halduskohtusse kaevata või protestida, on avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitva asutuse, ametniku või muu isiku tegevus või tegevusetus või viivitus avalik-õiguslikus suhtes.

§ 5. Tsiviilkohtumenetluse sätete kohaldamine

(1) Halduskohus juhindub käesoleva seadustikuga reguleerimata küsimustes tsiviilasjade hagimenetlusele kohaldatavatest sätetest, kui seadusega ei ole ette nähtud hagita menetluse sätete kohaldamine.

(2) Tsiviilkohtumenetluse sätetest juhindudes arvestab halduskohus halduskohtumenetluse erisusi.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

2. peatükk HALDUSKOHTUSSE PÖÖRDUMINE

§ 6. Kaebus ja protest

(1) Halduskohus algatab haldusasja kaebuse või protesti alusel.

(2) Kaebuse või protestiga võib taotleda:

- 1) haldusakti või selle osa tühistamist;
- 2) peatatud haldusakti täitmist või välja andmata jäetud haldusakti väljaandmist, peatatud või sooritamata toimingute sooritamist.

(3) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätetastule võib kaebusega taotleda:

- 1) haldusakti või toimingute õigusvastasuse kindlakstegemist;
  - 2) avalik-õiguslikus suhtes tekitatud kahju hüvitamist;
  - 3) avalik-õigusliku suhte olemasolu või puudumise kindlakstegemist.
- [RT I 2002, 62, 376- jõust. 01.08.2002]

§ 7. Halduskohtusse pöördumise õigus

(1) Kaebusega võib halduskohtusse pöörduda isik, kes leiab, et haldusakti või toiminguga on rikutud tema õigusi või piiratud tema vabadusi. Kaebuse avalik-õigusliku suhte olemasolu või selle puudumise või haldusakti või toimingute õigusvastasuse kindlakstegemiseks võib esitada isik, kellel on selleks põhjendatud huvi.

(2) Protesti võib halduskohtusse haldusakti või toimingute peale esitada asutus või ametnik, kellele see õigus on antud seadusega.

(3) Kaebusega võib halduskohtusse pöörduda oma liikmete või muude isikute huvides isikute ühendus, sealhulgas juriidiliseks isikuks mitteolev ühendus, kui seadus talle sellise õiguse annab.

(4) Avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitev asutus, ametnik või muu isik võib esitada kaebuse üksikisiku või eraõigusliku juriidilise isiku vastu üksnes seadusega sätestatud juhul. Ametnikku käsitletakse üksikisikuna teenistusvaidluses. Üksikisikul ja eraõiguslikul juriidilisel isikul on tema vastu esitatud kaebuse läbivaatamisel halduskohtumenetluses avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitva asutuse, ametniku või muu isiku õigused ja kohustused, arvestades üksikisiku või eraõigusliku juriidilise isiku vastu esitatud kaebuse eripära.
[RT I 2002, 62, 376- jõust. 01.08.2002]

§ 8. Kohtualluvus

(1) Kui seadusega ei ole sätestatud teistsugust kohtualluvust, esitatakse käesoleva seadustiku § 6 lõikes 2 ja lõike 3 punktides 1 ja 2 tähendatud kaebus või protest halduskohtule asutuse, ametniku või muu isiku asu- või teenistuskoha järgi, kelle haldusakti või toimingute peale kaevatakse või protestitakse. Kaebus või protest mitme asutuse, ametniku või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitva muu isiku haldusakti või toimingute peale, kelle asu- või teenistuskohad on erinevate kohtute tööpiirkonnas, esitatakse kaebuse või protesti esitaja valikul ühe asutuse, ametniku või muu isiku asu- või teenistuskoha järgi.

(1¹) Kui mitme asutuse, ametniku või avalik-õiguslikke haldusüksusi täitva muu isiku haldusakti või toiminguga peale kaebuse esitamise korral asuvad asutused, ametnikud või muude isikute asu- või teenistuskohad ühe halduskohtu tööpiirkonnas, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondades, märgib kaebuse esitaja, millises kohtumajas asja arutatakse. Kui kaebuse esitaja seda ei märgi, määrab asja arutamise koha kohus.

(2) Kaebus avalik-õigusliku suhte olemasolu või selle puudumise kindlakstegemiseks esitatakse halduskohtule avaldaja elu- või asukoha järgi.

(2¹) Üksikisiku või eraõigusliku juriidilise isiku vastu esitatakse kaebus isiku elu- või asukoha järgi.

(2²) Kinnipeetav või vahistatu esitab kaebuse vangla või arestimaja asukoha järgi. Väljasaatmiskeskusesse paigutatud isik esitab kaebuse väljasaatmiskeskuse asukoha järgi.

(2³) Kui kaebus esitatakse nii haldusakti või toiminguga kui ka selle kohta tehtud vaideotsuse peale, ei mõjuta vaideorgani asukoht kohtualluvust.

(3) Haldustoiminguks annab loa halduskohus, kelle tööpiirkonnas asub luba taotlejale asutus või ametnik, kui seaduses ei ole sätestatud teistsugust kohtualluvust.

(4) Halduslepingust tulenevad vaidlused alluvad halduskohtule, kelle tööpiirkonnas leping sõlmiti. Halduslepingu või seadusega võidakse sätestada teistsugune kohtualluvus.

(5) Kui kohus on pärast kaebuse või protesti vastuvõtmist kindlaks teinud, et asi ei allu sellele kohtule, teeb kohus määruse asja üleandmiseks kohtualluvuse järgi. Eelnimetatud kohtumääruse peale võib esitada määruskaebuse ringkonnakohtule. Ringkonnakohtu määruse peale määruskaebuse lahendamise kohta edasi kaevata ei saa.

(5¹) Asjaolude või seaduse muutumine pärast kaebuse esitamist ei muuda kohtualluvust. Asi allub halduskohtule ka juhul, kui teised menetlusosalised vastavad kaebusele või osalevad kohtuistungil, vaidlustamata kohtualluvust.

(6) Kõrgema astme kohus ei muuda omal algatusel kohtualluvust, kui keegi menetlusosalistest ei ole kohtualluvuse kohta tehtud kohtumääruse peale kaevanud.

(7) Ühest kohtust teise antud asja peab kohus, kellele see on antud, läbi vaatama. Alluvusvaidlused kohtute vahel ei ole lubatud.

(8) Kui halduskohtu menetluse võtmisest on keeldunud mitu kohut, määrab kohtualluvuse kaebuse või protesti esitaja taotlusel Riigikohtu halduskolleegiumi esimees.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 9. Kaebuse esitamise tähtaeg

(1) Kaebuse haldusakti tühistamiseks võib halduskohtule esitada 30 päeva jooksul haldusakti teatavakstegemisest arvates, kui seadus ei sätesta teisiti.

(2) Kui haldusorgan on keeldunud haldusakti väljaandmisest või toiminguga sooritamisest, võib kaebuse haldusakti andmiseks või toiminguga sooritamiseks kohustamiseks esitada 30 päeva jooksul, arvates keeldumise teatavakstegemisest, kui seadus ei sätesta teisiti.

(3) Kohtueelse menetluse läbimisel võib halduskohtusse kaebuse esitada 30 päeva jooksul, arvates päevast, mil isikule tehti teatavaks otsus kohtueelses menetluses kaebuses sisalduva taotluse osalise või täieliku rahuldumata jätmise kohta.

(4) Kaebuse avalik-õiguslikus suhtes tekitatud kahju hüvitamiseks võib esitada kolme aasta jooksul, arvates päevast, millal kaebuse esitaja kahjust ja selle põhjustanud isikust teada sai või pidi teada saama, kuid mitte hiljem kui kümne aasta jooksul kahju tekitanud avaliku võimu kandja tegevusest või tegevusetusest, sealhulgas haldusakti andmisest või toiminguga sooritamise arvates.

(5) Kaebuse haldusakti või toiminguga õigusvastaseks tunnistamiseks võib esitada kolme aasta jooksul haldusakti andmisest või toiminguga sooritamise arvates.

(6) Kaebuse avalik-õigusliku suhte olemasolu või puudumise kindlakstegemiseks võib esitada tähtajatult.

(6¹) Üksikisiku või eraõigusliku juriidilise isiku vastu võib kaebuse esitada seadusega sätestatud tähtaja jooksul.

(6²) Kaebuse õiguskantsleri poolt lepitusmenetlusnormi olulise rikkumise tuvastamiseks võib esitada 30 päeva jooksul kokkuleppe kinnitamise teatavakstegemisest arvates.

(7) Kaebus isiku välisriigile väljaandmise otsuse peale esitatakse halduskohtule kolme päeva jooksul väljaandmise otsuse teatavakstegemisest arvates.

(8) Kui kaebuses on esitatud mitu taotlust, kohaldatakse igale taotlusele vastavat tähtaega. Kaebust võib täiendada uue taotlusega ainult kooskõlas käesolevas paragrahvis sätestatud tähtaegadega.

(9) Kui haldusakti ei ole kaebuse esitajale teatavaks tehtud, kuid ta on haldusaktist muul viisil teada saanud, ent viivitanud kaebuse esitamisega ebamõistlikult, loetakse kaebuse esitamise tähtaeg möödunuks.
[RT I 2006, 48, 360- jõust. 18.11.2006]

§ 9¹. Kaebuse esitamine maakohtu kaudu

(1) Kaebuse võib esitada halduskohtule vahetult või maakohtu kaudu.

(2) Maakohus saadab kaebuse ja sellele lisatud dokumendid viivitamatult halduskohtule.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 10. Nõuded kaebusele ja protestile

(1) Kaebus vormistatakse ja esitatakse vastavalt tsiviilkohtumenetluses menetlusosaliste avaldustele ja taotlustele kehtestatud nõuetele. Kaebuses ja protestis märgitakse:

- 1) menetlusosaliste nimed, aadressid ja sidevahendite andmed;
- 2) halduskohtu nimetus;
- 3) taotlus vastavalt käesoleva seadustiku §-le 6;
- 4) kaebust või protesti põhjendavad asjaolud;
- 5) kaebuse või protesti lisade nimekiri.

(2) Kaebuses ja protestis haldusakti või toimingu peale märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule:

- 1) asutuse või ametniku või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitva muu isiku nimi ja ameti- või teenistuskoht, kelle haldusakti või toimingut vaidlustatakse;
- 2) vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu;
- 3) põhjused, miks kaebuse või protesti esitaja leiab, et haldusakt või toiming on õigusvastane;
- 4) milliseid kaebuse esitaja õigusi vaidlustatav haldusakt või toiming rikub või milliseid vabadusi piirab, samuti asjaolud, millal isik sai teada kaevatavast haldusaktist või toimingust, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 3 sätestatud juhul.

(3) Kaebuses avalik-õigusliku suhte olemasolu või selle puudumise, samuti haldusakti või toimingu õigusvastasuse kindlakstegemiseks märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule kaebuse esitaja põhjendatud huvi vastava asjaolu kindlakstegemiseks. Üksikisiku või eraõigusliku juriidilise isiku vastu esitatud kaebuses märgitakse lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule kaebuse aluseks olevad asjaolud.

(3¹) Kaebuses mittevaralise kahju hüvitamiseks võib nõutava hüvitise summa märkimata jätta ja taotleda õiglast hüvitist kohtu äranägemisel.

(3²) Kaebuses või protestis võib esitada mitu nõuet, sealhulgas mitu nõuet selliselt, et kaebuse või protesti esitaja palub rahuldada mõne nõude üksnes juhul, kui esimest nõuet ei rahuldata.

(3³) Kaebuse või protesti esitaja peab kaebuses või protestis märkima, kas ta nõustub asja lahendamiseiga kirjalikus menetluses. Vastasel korral loetakse, et ta soovib asja läbivaatamist kohtuistungil.

(4) Kui kaebus esitatakse pärast halduskohtusse kaebuse esitamise tähtaja möödumist, tuleb kaebuses esitada tähtaja ennistamise taotlus ning tähtaja möödalaskmise põhjused.

(5) Kaebus või protest koos ära kirjadedega esitatakse vastavalt menetlusosaliste arvule.

(6) Koos kaebusega esitatakse kohtule tõend riigilõivu tasumise kohta. Protest on lõivuvaba.

(7) Iga isik esitab kohtule individuaalse kaebuse. Kaebusele või protestile kirjutab alla selle esitaja või tema esindaja. Juriidilise isiku ja juriidiliseks isikuks mitteoleva ühenduse nimel esitatud kaebusele kirjutab alla selleks volitatud isik. Kaebuse esitaja esindaja lisab volikirja või muu volitusi tõendava dokumendi. Kui kaebuse allkirjastab esindajana advokaat, ei pea volikirja esitama, kuid kohtul on õigus selle esitamist nõuda.
[RT I 2007, 67, 413- jõust. 28.12.2007]

(8) Kui kaebus esitatakse teise isiku huvides, märgitakse selle isiku nimi ja elu- või asukoht (postiaadress), kelle huvides kaebus esitatakse. Kaebusele lisatakse volitusi tõendav dokument.

(9) Kaebus halduskohtule esitatakse eesti keeles. Kohus tagab kaebuse ja teiste vajalike dokumentide tõlkimise isikule, kellelt on võetud vabadus ning kelle õiguste kaitseks on kohtupoolne tõlke tagamine vajalik, isiku enda kulul.

[RT I 2008, 59, 330- jõust. 01.01.2009]

3. peatükk

MENETLUS ESIMESE ASTME HALDUSKOHTUS

§ 11. Asja kohtuliku läbivaatamise ettevalmistamine

(1) Kaebuse või protesti saanud halduskohus:

1) kontrollib, kas kaebus või protest vastab käesoleva seadustiku §-s 10 sätestatud nõuetele ning kas on tasutud riigilõiv;

2) kontrollib, kas kaebus või protest kuulub halduskohtu pädevusse;

3) kontrollib, kas kaebuses on esitatud selle eesmärgi saavutamiseks võimalikud ja asjakohased taotlused, ning teeb vajaduse korral kaebuse esitajale ettepaneku kaebust muuta.

(2) Kui halduskohus leiab, et kaebuses või protestis on kõrvaldatavaid puudusi, teeb ta selle käiguta jätmise määruse, annab puuduste kõrvaldamiseks kuni 15-päevase tähtaja ja saadab määruse viivitamata täitmiseks kaebuse või protesti esitajale.

(3) Kui kaebuse või protesti esitaja ei ole määratud tähtjaks puudusi kõrvaldanud, tagastab halduskohus kaebuse või protesti määrusega selle esitajale.

(3¹) Halduskohus tagastab kaebuse või protesti määrusega selle esitajale samuti juhul, kui:

1) kaebuse või protesti esitaja ei ole kinni pidanud seda liiki asjade eelnevaks kohtuväliseks lahendamiseks seadusega sätestatud kohustuslikust korrast;

2) samas asjas on olemas jõustunud kohtuotsus või kohtumäärus menetluse lõpetamise kohta;

3) kohtu menetluses on samade poolte vahel asi sama eseme kohta samal alusel;

4) samade poolte vahel on sama eseme kohta samal alusel vahekohtumenetluses tehtud kehtiv lahend või kui toimub vahekohtumenetlus sellises asjas;

5) kaebuse või protesti esitajal ei saa ilmselgelt olla halduskohtusse pöördumise õigust, eeldades, et tema väidetavad asjaolud on tõendatud.

(4) Halduskohus tagastab määrusega kaebuse või protesti, mille lahendamine ei ole halduskohtu pädevuses, näidates võimaluse korral määruses, kuhu tuleb pöörduda.

(5) Kui halduskohus leiab, et kaebuse või protesti lahendamine kuulub tsiviilasju lahendava kohtu pädevusse ja tsiviilasju lahendav kohus on eelnevalt samas asjas leidnud, et see ei kuulu tsiviilasju lahendava kohtu pädevusse, määrab asja lahendamiseks pädeva kohtu Riigikohtu tsiviil- ja halduskolleeegiumi vaheline erikogu tsiviilkohtumenetluses sätestatud korras.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud asjaolude ilmnemisel edastab halduskohus asja viivitusega Riigikohtule, teavitades sellest menetlusosalisi.

(7) Kaebuse või protesti tagastamine ei võta selle esitajalt õigust seadusega sätestatud korras pöörduda uuesti halduskohtusse.

(8) Määruse peale, millega halduskohus kaebuse või protesti tagastab, võib esitada määruskaebuse ringkonnakohtule kümne päeva jooksul määruse kättesaamisest arvates.

(9) Pärast asja kohtulikuks arutamiseks ettevalmistamist teeb halduskohus asja menetlusse võtmise määruse, kui käesoleva paragrahvi lõigetest 3, 3¹ ja 4 ei tulene teisiti.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 12. Eelmenetlus halduskohtus

(1) Pärast haldusasja menetlusse võtmist toimub eelmenetlus, millega kohus valmistab asja ette nii, et seda saaks katkestamatult lahendada ühel kohtuistungil.

(2) Eelmenetluses halduskohus:

1) teeb kindlaks vastustaja ja otsustab käesoleva seadustiku § 14 lõikes 3 nimetatud isikute kaasamise;

2) toimetab teistele menetlusosalistele kätte kaebuse või protesti ja nõuab neilt kirjalikku vastust, määrates selle esitamise tähtaja;

3) annab menetlusosalistele tähtaja tõendite esitamiseks ja nende kogumise taotlemiseks ning vajaduse korral kogub tõendeid omal algatusel;

4) selgitab välja, kas asja lahendamine on võimalik kompromissi sõlmimisega või muul viisil määrusega;
5) nõuab vajaduse korral täiendavalt, et menetlusosalised teataksid kohtule, kas nad nõustuvad asja lahendamiseks kirjalikus menetluses, kui nad ei ole seda teinud kaebuses või kirjalikus vastuses;
6) määrab kindlaks asja läbivaatamise vormi ja kohtukoosseisu;
7) teeb menetlusosalistele teatavaks asja kohtus läbivaatamise aja ja koha, kui asi tuleb arutamisele kohtuistungil või asja läbivaatamise kirjalikus menetluses käesoleva seadustiku §-s 20¹ sätestatud korras, ning teeb menetlusosalistele teatavaks täiendavate taotluste ja tõendite esitamise tähtaja.

(3) Halduskohus kontrollib eelmenetluses, kas kaebus on esitatud tähtaegselt ja lahendab pärast teiste menetlusosaliste arvamuse saamist kaebuse esitamise tähtaja ennistamise taotluse. Halduskohus rahuldab tähtaja ennistamise taotluse, kui ta loeb tähtaja möödalastuks mõjuval põhjusel. Kui halduskohus leiab, et kaebus on esitatud tähtaega rikkudes ja taotlust tähtaja ennistamiseks ei ole esitatud, samuti juhul, kui halduskohus jätab tähtaja ennistamise taotluse rahuldamata, lõpetab ta määrusega asja menetluse. Tähtaja ennistamise taotluse lahendamise ja menetluse lõpetamise määruse peale võib esitada määruskaebuse ringkonnakohtule kümne päeva jooksul, arvates määruse kättesaamisest.

(4) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(5) [Kehtetu – RT I 2001, 58, 355- jõust. 01.01.2002]

(6) Asutus või ametnik või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitev muu isik, kellelt halduskohus nõudis tõendite ja kirjaliku seletuse esitamist, on kohustatud need esitama määratud tähtjaks.

(7) Kohus nõuab kaebuse või protesti esitajalt teise menetlusosalise vastuse või taotluse kohta kirjaliku arvamuse, kui see on vajalik asja kiirema ja õigema lahendamise huvides, ning annab selle esitamiseks mõistliku tähtaja.

(8) Eelmenetluse ülesannete täitmiseks võib kohus pidada eelistungi.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 12¹. Esialgne õiguskaitse

(1) Kaebuse või protesti esitamine ei takista kaevatava haldusakti täitmist ega andmist või toimingute sooritamist, kui seadus ei sätesta teisiti.

(2) Halduskohus võib kaebuse esitaja põhjendatud taotluse alusel või oma algatusel teha igas menetlusstaadiumis määruse kaebuse esitaja õiguste esialgse kaitse kohta, kui vastasel juhul oleks kohtuotsuse täitmine raskendatud või osutuks see võimatuks.

(3) Esialgse õiguskaitse määrusega võib halduskohus:
1) peatada vaidlustatava haldusakti kehtivuse või täitmise;
2) keelata vaidlustatava haldusakti andmise või toimingute sooritamise;
3) kohustada haldusorganit taotletavat haldusakti välja andma, toimingut sooritama või jätkuvat toimingut lõpetama;
4) rakendada tsiviilkohtumenetluse seadustikus ettenähtud hagi tagamise abinõusid;
5) vara arestida, sealhulgas registris vara käsutamise keelumärke teha, samuti kohtuvaidluse kohta registris märke teha.

(4) Halduskohus võib esialgse õiguskaitse määruses rakendada mitut abinõu.

(5) Esialgse õiguskaitse määrusest tulenev õigus, kohustus ja keeld, samuti esialgse õiguskaitse määruse alusel antud haldusakt kehtib kuni kohtuotsuse või kaebuse tagastamise või asja lõpetamise määruse jõustumiseni, kui kohus ei määra lühemat tähtaega.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 12². Esialgse õiguskaitse taotlus ja menetlus

(1) Esialgse õiguskaitse määruse tegemiseks võib taotluse esitada koos kaebusega või pärast kaebuse või kohustuslikus kohtueelses menetluses vaide esitamist.

(2) Esialgse õiguskaitse taotlus vaadatakse läbi kirjalikus menetluses või kohtuistungil. Esialgse õiguskaitse taotlust tuleb põhistada vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 235. Tõendite esitamist ja teiste protsessiosaliste arvamust võib nõuda üksnes juhul, kui see on võimalik ilma viivitusega. Esialgse õiguskaitse määruse tegemisel tuleb arvestada avalikku huvi ja kolmanda isiku õigusi. Määrus võib olla tingimuslik. Esialgse õiguskaitse määrus, sealhulgas määrus, millega jäetakse esialgse õiguskaitse taotlus rahuldamata ning muudetakse esialgse õiguskaitse määrust või tühistatakse see, jõustub teatavastegemise hetkest, kui määruse teinud kohus või määruse peale esitatud määruskaebust läbivaatav kohus ei määra teisiti.

(3) Kohus võib menetlusosalise taotluse alusel või oma algatusel esialgse õiguskaitse määruse igas menetlusstaadiumis tühistada või seda muuta.

(4) Esialgse õiguskaitse määruse saadab halduskohus viivitamata täitmiseks vastavale asutusele või ametnikule või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitvale muule isikule.

(5) Esialgse õiguskaitse määruse või esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata jätmise määruse peale võib menetlusosaline esitada määruskaebuse. Ringkonnakohtu määruse peale, millega ringkonnakohtu halduskohtu esialgse õiguskaitse määrust või esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata jätmise määrust muudab või sellise määruse tühistab, edasi kaevata ei saa. Kui määruse esialgse õiguskaitse kohta tegi ringkonnakohtu, võib selle peale esitada määruskaebuse Riigikohtule, välja arvatud juhul, kui selline määrus tehti halduskohtu määruse peale esitatud määruskaebuse lahendamisel.

(6) Esialgse õiguskaitse määruse täitmata jätmise eest võib halduskohus isikut trahvida vastavalt käesoleva seadustiku §-le 98. Kaebuse esitajal on õigus nõuda, et isik, kelle süül esialgse õiguskaitse määrus jäi täitmata, hüvitaks sellega tekitatud kahju.

(7) Esialgse õiguskaitse määruse ja selle alusel antud haldusakti alusel saadu tuleb vastavas osas kaebuse rahuldamata jätmisel tagastada. Tagastamise kohustuse suhtes kohaldatakse vastavalt eraõiguses alusetu rikastumise kohta sätestatud. Halduskohus võib oma algatusel või huvitatud isiku taotlusel otsuses või eraldi määruses kohustada esialgse õiguskaitse määruse või selle alusel antud haldusakti alusel saadu tagastamiseks. Kahju hüvitamise nõudeid esialgse õiguskaitse määruse täitmisest ei tulene, kui täitmine toimus õiguspäraselt. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 13. Asja läbivaatamise tähtaeg

(1) Kui seaduses ei ole sätestatud tähtaega, lahendab halduskohus asja mõistliku aja jooksul.

(2) Kaebuse isiku välisriigile väljaandmise otsuse peale vaatab halduskohus läbi viie tööpäeva jooksul nõuetekohase kaebuse vastuvõtmisest halduskohtus. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 14. Menetlusosalised

(1) Halduskohtumenetluses on menetlusosalisteks pooled ja kohtu poolt kaasatud isikud.

(2) Poolteks on:

- 1) kaebuse või protesti esitaja;
- 2) haldusorgan, kelle tegevuse peale on kaebus esitatud (vastustaja);
- 3) halduslepingu pooled;
- 4) üksikisik või eraõiguslik juriidiline isik, kelle vastu on kaebus esitatud.

(3) Kaasatud isikuteks on:

- 1) kolmas isik, kui asja arutamisel võidakse otsustada tema seadusega kaitstud õiguste ja vabaduste üle;
- 2) järelevalvet teostav asutus või ametnik;
- 3) riigi või kohaliku omavalitsuse asutuse esindaja.

(4) Käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2 ja 3 nimetatud isikuid võib halduskohus kaasata asjas arvamuse andmiseks.

(4¹) Määruse peale, millega kohus käesoleva paragrahvi lõike 3 punktis 1 nimetatud isiku menetlusse kaasab või kaasamata jätab või menetlusest kõrvaldab, võib pool või kolmas isik esitada määruskaebuse. Halduskohtu määruse peale esitatud määruskaebuse kohta tehtud ringkonnakohtu määruse peale ei saa Riigikohtule edasi kaevata.

(5) Menetlusosaline võib halduskohtus asja ajada isiklikult või esindaja kaudu. Esindusele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid, arvestades käesoleva seadustikuga sätestatud erisusi. Haldusülesandeid täitva asutuse seaduslik esindaja halduskohtus on asutuse juht. Haldusülesandeid täitvat ametnikku võib esindada isik, keda on selleks volitanud asutus, kus ametnik töötab.

(5¹) Advokaadi puhul eeldatakse esindusõiguse olemasolu. Kui menetlusedokumendile on esindajana alla kirjutanud advokaat, ei pea menetlusedokumendile volikirja lisama, kuid kohtul on õigus selle esitamist nõuda.

(6) Teistes riikides väljaantud dokumente ja tõestatud volikirju võtab kohus vastu siis, kui need on kehtivas korras legaliseeritud, kui välislepingust ei tulene teisiti.

(7) Menetlusosalised kutsutakse kohtuistungile ja neile toimetatakse menetlusedokumendid kätte tsiviilkohtumenetluses sätestatud korras. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 15. Menetlusosaliste õigused ja kohustused

(1) Menetlusosalisel on õigus tutvuda toimikuga, teha sellest ära kirju, võtta osa kohtuistungitest, teada asja arutava kohtu koosseisu, esitada taandusi ja taotlusi, anda kohtule seletusi, esitada põhjendusi ja kaalutlusi kõigi asja kohtulikult arutamisel tõusetunud küsimuste kohta, esitada tõendeid, osa võtta tõendite vaatlusest ja uurimisest, vaielda vastu teiste menetlusosaliste taotlustele, põhjendustele ja kaalutlustele, esitada küsimusi teistele menetlusosalistele, tunnistajatele ning ekspertidele, saada eraldi dokumendina vormistatud kohtulahendi tõestatud ära kirju. Menetlusosalisel on ka muud käesolevas seadustikus sätestatud protsessiõigused.

(2) Menetlusosaline on kohustatud kasutama oma protsessiõigusi heauskselt. Menetlusosaline ei või oma õigusi kuritarvitada, menetlust venitada ega kohut eksiteele viia. Asja õiget, kiiret ja võimalikult väikeste kuludega menetlemist pahatahtlikult takistavat menetlusosalist võib kohus trahvida.

(3) Kaebuse või protesti esitaja on kohustatud põhjendama oma väiteid vastavate tõenditega. Kui tõendite esitamine ei ole võimalik, tuleb näidata põhjused, miks neid tõendeid esitada ei saa, ja teatada, kus nad asuvad. Sama kohustus on vastuväidete esitamisel asutusel või ametnikul või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitval muul isikul, kelle haldusakti või toiminguga peale on kaevatud.

(4) Menetlusosaliste kohtuistungile mitteilmumine ei takista kaebuse või protesti läbivaatamist, kui nendele on asja arutamise aeg ja koht teatavaks tehtud.

(5) Menetlusosaline peab kohtule ja teistele menetlusosalistele viivitamata teatama oma aadressi või sidevahendite andmete muutmistest.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 16. Tõendid

(1) Halduskohtumenetluses on tõenditeks kõik tsiviilasja hagimenetluses lubatud tõendid.

(2) Menetlusosaline peab halduskohtumenetluses tõendama neid asjaolusid, millele tuginevad tema väited, kui seadusest ei tulene teisiti. Halduskohus teeb ettepaneku, et menetlusosalised esitaksid vajalikud tõendid, või vajadusel kogub tõendeid omal algatusel.

(3) Ühelgi tõendil ei ole halduskohtu jaoks ette kindlaks määratud jõudu. Kohus hindab kõiki tõendeid nende kogumis ja vastastikususes seoses. Poolte kokkuleppega ei saa halduskohtumenetluses anda tõendile ette kindlaks määratud jõudu ega piirata tõendi liiki ega vormi.

(4) Tunnistajad kutsutakse halduskohtu istungile kohtukutsega ja kuulatakse kohtus üle tsiviilkohtumenetluses sätestatud korras.

(5) Tõendeid tagatakse tsiviilkohtumenetluse sätete kohaselt.

(6) Halduskohus võib menetlusosaliselt, samuti menetlusväliselt haldusorganilt nõuda asja lahendamiseks vajalikku teavet, kui seadus ei sätesta teisiti. Menetlusosaline või haldusorgan on kohustatud teavet andma kohtu määratud tähtaja jooksul. Kohustuse rikkujat võib kohus trahvida.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 17. Tõendamisest vabastamise alused

(1) Varasema jõustunud kohtulahendi motiivides tuvastatud asjaolusid hindab kohus kogumis teiste tõenditega.

(2) Tõendada ei ole vaja asjaolu, mida kohus loeb üldtuntuks. Üldtuntuks võib kohus lugeda asjaolu, mille kohta saab usaldusväärset teavet menetlusvälistest allikatest.

(3) Kohus võib lugeda menetlusosalise faktilise väite tõendatuks, kui teised menetlusosalised võtavad selle omaks ning omaksvõtt ei kahjusta menetlusvälise isiku õigusi ega avalikke huve. Omaksvõttu hindab kohus koos muude tõenditega. Muus osas kohaldatakse omaksvõtu suhtes tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-s 231 sätestatud.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 18. Halduskohtu erinõue

(1) Kui tõendeid on vaja koguda väljaspool asja menetleva kohtu tööpiirkonda, võib asja läbivaatav kohus teha määruse menetlustoimingu erinõude korras tegemiseks halduskohtus, kelle tööpiirkonnas on võimalik tõendeid koguda.

(2) Halduskohtu erinõude määramises kirjeldatakse lühidalt asja sisu, näidatakse väljaselgitamisele kuuluvad asjaolud ja tõendid, mida erinõuet täitval kohtul tuleb koguda. See määrus on kohustuslik halduskohtule, kellele see saadeti, ja kuulub täitmisele viivitamata.

(3) Eesti halduskohtu erinõuded välisriigi õigusorganitele ja välisriigi õigusorganite erinõuded Eesti halduskohtule esitatakse ja täidetakse käesoleva seadustiku ning välislepingutega sätestatud korras.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 19. Asja kohtulik läbivaatamine

(1) Pärast eelmenetlust vaadatakse asi läbi kohtuistungil või käesolevas seaduses sätestatud juhtudel kirjalikus menetluses. Halduskohus võib kaebaja taotlusel või omal algatusel ning kooskõlastatult vastava maakohtu esimehega otsustada kohtuistungil pidamise kaebajale lähima maakohtu ruumides.

(2) Esimese astme halduskohtus vaatab kaebuse või protesti läbi kohtunik ainuisikuliselt.

(3) Halduskohtu määrusega võidakse kaebus või protest anda läbivaatamiseks halduskohtule kolmeliikmelises kohtukoosseisus.

(4) Asja arutatakse avalikul kohtuistungil suuliselt. Kinnisel istungil võib asja arutada tsiviilkohtumenetluses sätestatud juhtudel.

(5) Asja läbivaatamisel uurib halduskohus tõendeid vahetult.

(6) Kui asutus, ametnik või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitev muu isik on volitatud tegutsema diskretsiooni (suvaõiguse) alusel, kontrollib kohus ka seda, kas haldusakti andmisel või toimingu sooritamisel on järgitud diskretsiooni piire, eesmärki ning proportsionaalsuse, võrdse kohtlemise ja muid õiguse üldtunnustatud põhimõtteid.

(7) Halduskohus vaatab asja läbi kaebuses või protestis esitatud taotluse ulatuses. Halduskohus ei ole seotud kaebuse või protesti sõnastusega.

(8) Kaebuses või protestis esitatud taotlust võib kaebuse või protesti esitaja muuta kuni kohtuvaidluse ni halduskohtus või kirjalikus menetluses täiendavate taotluste ja tõendite esitamise tähtaja möödumiseni, kui ülejäänud menetlusosalised annavad selleks nõusoleku või kui kohus peab seda otstarbekaks.

(9) Menetlusosalise nõusolekut kaebuses või protestis esitatud taotluse muutmiseks eeldatakse, kui ta ei ole taotluse muutmisele vastu vaieldud või on kohtule esitatud dokumendis või asja suulisel arutamisel kohtuistungil end muudetud kaebuse või protestiga sidunud.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 20. Protokoll

Kohtuistung ja väljaspool kohtuistungit toimuv menetlustoiming protokollitakse vastavalt tsiviilkohtumenetluse sätetele.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 20¹. Asja lahendamine kirjalikus menetluses menetlusosaliste nõusolekul

(1) Kohus võib asja lahendada ilma seda kohtuistungil arutamata, kui kõik menetlusosalised on nõustunud asja arutamisega kirjalikus menetluses. Sel juhul määrab kohus tähtaja, mille jooksul on võimalik esitada täiendavaid taotlusi ja dokumente, samuti otsuse avalikult teatavastegemise aja ning teatab neist menetlusosalistele.

(2) Menetlusosaline võib nõusoleku asja lahendamiseks kirjalikus menetluses tagasi võtta üksnes menetlusliku olukorra olulisel muutumisel.

(3) Olenemata menetlusosaliste nõusolekust ning asja määramisest lahendamiseks kirjalikus menetluses, võib kohus kuni otsuse tegemiseni määrata asja arutamiseks kohtuistungil, kui see on vajalik asja õigeks lahendamiseks.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 21. Kaebusest ja protestist loobumine ning kompromiss

(1) Kaebuse või protesti esitajal on õigus kaebusest või protestist loobuda kuni asja läbivaatamise lõpetamiseni kohtuistungil või kirjalikus menetluses täiendavate taotluste ja tõendite esitamise tähtpäeva möödumiseni.

(2) Kui kaebusest või protestist loobumise avaldus esitatakse väljaspool kohtuistungit, teatab kohus enne menetluse lõpetamise otsustamist vastustajale avalduse esitamisest, määrates vastustajale vastamise tähtaja. Kui vastustaja soovib menetluskulude väljamõistmist kaebuse või protesti esitajalt, peab ta seda vastuses märkima.

(3) Menetlusosalised võivad kuni asja läbivaatamise lõpetamiseni kohtuistungil või kirjalikus menetluses täiendavate taotluste ja tõendite esitamise tähtpäeva möödumiseni lõpetada menetluse kompromissiga. Kohus ei kinnita kompromissi, kui see on vastuolus heade kommetega või seadusega või rikub olulist avalikku huvi või kui kompromissi ei ole võimalik täita.

(4) Enne kaebusest või protestist loobumise vastuvõtmist või kompromissi kinnitamist selgitab halduskohus kaebuse või protesti esitajale kaebusest loobumise või kompromissi tagajärgi.

(5) Kaebusest või protestist loobumise või kompromissi kinnitab kohus määrusega, millega lõpetab asja menetluse.

(6) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 nimetatud määruse peale, samuti halduskohtu määruse peale, millega ei võeta kaebusest või protestist loobumist vastu või ei kinnitata kompromissi, saab esitada määruskaebuse.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 22. Menetluse peatumine ja peatamine

Menetluse peatumine, peatamine ja uuendamine toimub tsiviilkohtumenetluse sätete kohaselt.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 23. Kaebuse ja protesti läbi vaatamata jätmise

(1) Halduskohus jätab määrusega kaebuse või protesti läbi vaatamata, kui:

- 1) kaebuse või protesti esitaja ei ole kinni pidanud seda liiki asjade eelnevaks kohtuväliseks lahendamiseks seadusega sätestatud kohustuslikust korrast ja selle korra rakendamise võimalust ei ole minetatud;
- 2) kohtueelses menetluses on samade poolte vahel asi sama nõude kohta samal alusel ja seadusest tulenevalt ei ole asjas lubatud enne kohtueelse menetluse lõppemist kohtusse pöörduda;
- 3) kohtu menetluses on samade poolte vahel asi sama eseme kohta samal alusel;
- 4) on alustatud vahekohtumenetlust samal alusel sama vaidluseseme üle;
- 5) õigustatud isiku nimel kaebuse või protesti esitanud isik ei ole tõendanud oma esindusõiguse olemasolu;
- 6) kaebuse või protesti esitaja ei täida kohtu nõuet leida endale tõlk või eesti keelt oskav esindaja;
- 7) kaebuse esitaja ei ole tasunud riigilõivu.

(2) Käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 5–7 sätestatud juhtudel annab kohus esmalt kaebuse või protesti esitajale tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Tähtpäevaks puuduse kõrvaldamata jätmisel jätab kohus asja läbi vaatamata.

(3) Halduskohus võib määrusega jätta kaebuse või protesti läbi vaatamata ka juhul, kui:

- 1) ilmneb, et selle esitajal ei saa ilmselgelt olla halduskohtusse pöördumise õigust, eeldades, et kaebuse või protesti esitaja poolt väidetavad asjaolud on tõendatud;
- 2) kaebuse või protesti esitaja ei ole mõjuva põhjusega kohtuistungile ilmunud.

(4) Kui kaebuse või protesti esitaja tõendab, et tal oli kohtusse ilmumata jäämiseks mõjuv põhjus, on tal õigus taotleda menetluse taastamist samas kohtus 15 päeva jooksul mõjuva põhjuse äralangemisest arvates. Kohus taastab menetluse määrusega.

(5) Kaebuse või protesti läbi vaatamata jätmise korral loetakse, et kaebust või protesti ei ole kohtu menetluses olnud ja kaebuse või protesti esitaja võib sama kaebuse või protestiga uuesti halduskohtu poole pöörduda.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 24. Menetluse lõpetamine

(1) Halduskohus lõpetab menetluse:

- 1) kui asi ei kuulu halduskohtu pädevusse;
- 2) kui kohus võtab vastu kaebuse või protesti esitaja loobumise kaebusest või protestist;
- 3) kui kohus kinnitab kompromissi;
- 4) kui kaevatav või protestitav haldusakt on kehtetuks tunnistatud, välja andmata jäetud haldusakt on välja antud, peatatud haldusakt on täidetud või toiming sooritatud, välja arvatud, kui kaebuse esitajal on asja läbivaatamiseks põhjendatud huvi;
- 5) kui samas asjas on olemas jõustunud kohtuotsus või kohtumäärus menetluse lõpetamise kohta;
- 6) kaebuse esitaja või üksikisiku, kelle vastu kaebus on esitatud, surma korral, kui vaieldav õigussuhe ei võimalda õigusjärglust, samuti juriidilise isiku lõppemisel õigusjärgluset.

(2) Kohus lõpetab menetluse määrusega. Menetluse lõpetamise korral ei saa isik uuesti pöörduda kohtusse samas asjas.

(3) Menetluse lõpetamise määruse peale on õigus esitada määruskaebus.

(4) Kui menetluse lõpetamisel ilmnevad käesoleva seadustiku § 11 lõikes 5 tähendatud asjaolud, määrab asja lahendamiseks pädeva kohtu Riigikohtu tsiviil- ja halduskollegiumi vaheline erikogu tsiviilkohtumenetluses sätestatud korras.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 24¹. Asja arutamise uuendamine

Kohus võib asja arutamise määrusega uuendada, kui pärast asja arutamise lõpetamist ja enne lahendi tegemist:

- 1) tuvastab kohus menetluses vea, mis on otsuse tegemisel oluline ja mille saab kõrvaldada;

2) peab kohus asja õigeaks lahendamiseks vajalikuks koguda täiendavaid tõendeid;
3) kaebuse või protesti läbi vaatamata jätmise üle otsustamisel ilmneb asjaolu, mis võib olla menetluse taastamise alus.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 25. Kohtulahend

(1) Kohtulahend, millega halduskohus lahendab kaebuse või protesti sisuliselt, vormistatakse kohtuotsusena.

(2) Kohtuotsus peab olema seaduslik ja põhjendatud ning rajanema üksnes asjas esitatud ja kogutud tõenditel.

(3) Otsust tehes hindab kohus tõendeid ning otsustab, mis asjaolud on tuvastatud, millist õigusakti tuleb asjas kohaldada ja kas kaebus või protest tuleb rahuldada. Kui asjas on esitatud mitu nõuet, teeb kohus otsuse kõigi nõuete kohta. Alternatiivse nõude rahuldamisel ei pea teise alternatiivse nõude rahuldamata jätmist põhjendama. Kohus otsustab ka menetluskulude jaotuse.

(4) Kohus ei või otsuses ületada nõude piire ega teha otsust nõude kohta, mida ei ole esitatud.

(5) Kohtuotsus koosneb sissejuhatuses, resolutsioonist, kirjeldavast ja põhjendavast osast, mille sisule, samuti kohtuotsuse vormistamisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid. Isiku- ja registrikoodi kohtuotsuses ei märgita, kui selleks ei ole erilist vajadust.

(6) Otsuses vigade parandamisel, samuti vajaduse korral täiendava otsuse, vaheotsuse või osaotsuse tegemisel lähtub halduskohus tsiviilkohtumenetluse sätetest.

(7) Määrusena vormistatakse kohtulahend, millega halduskohus tagastab kaebuse või protesti, jätab kaebuse või protesti läbi vaatamata, lõpetab menetluse, lahendab menetlusosaliste menetluslikud taotlused või juhib või korraldab menetlust.

(8) Määruse tegemisele, vormistamisele ja määruse sisule kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.

(9) Halduskohus jätab kohtuasja lahendamisel kohaldamata iga seaduse või muu õigustloova akti, kui see on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega (edaspidi *põhiseadus*).

(10) Kui halduskohus on kohtuasja lahendamisel jätnud kohaldamata mis tahes asjassepuutuva õigustloova akti või välislepingu, tunnistades selle põhiseadusega vastuolus olevaks, või on tunnistanud õigustloova akti andmata jätmise põhiseadusega vastuolus olevaks, edastab ta kohtuotsuse või -määruse Riigikohtule, millega käivitub põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus Riigikohtus.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 26. Halduskohtu volitused

(1) Kaebuse või protesti sisulisel lahendamisel on halduskohtul õigus:

1) tühistada õigusvastane haldusakt kas täielikult või osaliselt ning teha võimaluse korral ettekirjutus haldusakti tagasitaitmise kohta, näidates ära selle läbiviimise viisi;

2) teha ettekirjutus õigusvastaselt peatatud haldusakti täitmiseks, välja andmata jäetud haldusakti väljaandmiseks või sooritamata toimingu sooritamiseks;

3) tunnistada haldusakt või toiming õigusvastaseks, kui kaebuse või protesti esitajal on sellise konstateeringu suhtes kaebuses või protestis väljendatud põhjendatud huvi;

4) mõista välja hüvitus avalik-õiguslikus suhtes tekitatud kahju eest;

5) tunnistada avalik-õigusliku suhte olemasolu või selle puudumist;

6) jätta kaebus või protest rahuldamata.

(1¹) Halduskohtul on õigus tühistada ainult haldusakti kõrvaltingimus, kui:

1) haldusakti andnud asutus, ametiisik või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitev muu isik oli kohustatud haldusakti andma ilma kõrvaltingimusega;

2) kõrvaltingimuse tühistamine haldusaktist eraldi ei kahjusta avalikku huvi ega piira kolmanda isiku õigusi.

(1²) Muudel kõrvaltingimuse vaidlustamise juhtudel võib halduskohus tühistada haldusakti täielikult ja teha ettekirjutuse uue haldusakti väljaandmiseks.

(2) Kui kaebuse esitaja taotleb haldusakti täielikku või osalist tühistamist või toimingu sooritamist ning taotlus on seotud teatud rahasumma väljamaksmisega, määrab halduskohus kaebuse rahuldamise korral otsuses kindlaks väljamaksmisele kuuluva summa suuruse ja mõistab selle kaebuse esitaja või kaebuse esitaja nõudel kolmanda isiku kasuks välja.

(3) Kohus võib asutusele, ametnikule või muule avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitvale isikule teha motiveeritud ettekirjutuse väljamaksmisele kuuluva rahasumma kindlaksmääramiseks ja väljamaksmiseks, kui rahasumma kindlakstegemine kohtu poolt nõuaks suurt ajakulu ja kahjustaks sellega kaebuse esitaja huvisid. Ettekirjutuses määrab kohus ära summa kindlaksmääramise ja väljamaksmise üldtingimused.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 27. [Kehtetu – RT I 2004, 46, 329- jõust. 01.07.2004]

§ 28. Kohtulahendi teatavakstegemine

(1) Kohtuotsus tehakse avalikult teatavaks kuulutamise või kohtukantsleile kaudu 20 päeva jooksul pärast kohtuistungil lõppu. Kohtuistungil lõpetamisel teatab kohus otsuse kuulutamise või avalikult teatavakstegemise aja ja koha.

(2) Kohtuotsuse avalikult teatavakstegemise aeg ja selle muutmise avaldatakse viivitamata pärast selle kindlaksmääramist kohtu veebilehel, märkides ära haldusasja numbri.
[RT I 2007, 12, 66- jõust. 25.02.2007]

(3) Põhjuse korral, mis võib vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustikule tingida menetluse kinniseks kuulutamise, võib kohus põhjendatud määruse alusel avalikult teatavaks teha üksnes otsuse resolutsiooni.

(4) Menetlusosaline võib soovi korral saada kohtuotsuse või selle ärakirja kohtu kantsleist pärast selle kuulutamist või avalikult teatavakstegemist. Kui otsus on tehtud elektrooniliselt, antakse menetlusosalisele kohtuotsuse väljatrükk. Ärakirjale või väljatrükile annab allkirja ja paneb kohtu pitseri kohtukantsleile volitatud töötaja. Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud juhud võib menetlusosaline nõuda ka kohtuotsuse väljavõtet. Väljavõte peab sisaldama kohtuotsuse sissejuhatust ja resolutsiooni.

(5) Kohus toimetab otsuse viivitamata menetlusosalistele kätte.

(6) Täitedokumendiks olevad määrused ja määrused, mille peale saab esitada määruskaebuse, toimetatakse menetlusosalistele kätte. Muud menetlusosalist puudutavad kirjalikud määrused tehakse menetlusosalisele teatavaks kohtu valitud viisil.

(7) Määrused, millega kohus tagastab kaebuse või protesti või jätab kaebuse või protesti läbi vaatamata või lõpetab menetluse, tehakse ka avalikult teatavaks kohtuotsuse avalikult teatavakstegemise korras.

4. peatükk HALDUSTOIMINGUKS LOA ANDMINE

§ 29. Haldustoiminguks loa andmise otsustamine

(1) Seadusega sätestatud juhtudel annab ja pikendab halduskohtunik loa haldustoimingu sooritamiseks või tunnistab haldustoimingu õigustatuks (edaspidi annab loa haldustoiminguks).

(2) Taotluse või avalduse loa andmiseks esitab selleks volitatud asutus, ametnik või muu isik (edaspidi taotleja) kirjalikult koos põhjendusega ning seaduses ettenähtud ja asja otsustamiseks vajalike tõendite ja seletustega. Halduskohtunik võib nõuda täiendavate tõendite või seletuste esitamist.

(3) Isik, kelle suhtes sooritataavaks toiminguks loa andmist otsustakse, esitab seletuse seaduses sätestatud juhtudel.

(4) Halduskohtunik vaatab taotluse läbi ja otsustab haldustoiminguks loa andmise ainuisikuliselt ilma viivituse ja kohtuistungil korraldamata, kui seadus ei näe ette teisiti. Kohtuistungil korraldamata võib loa andmise erandkorras otsustada väljaspool kohtu tööaega.

(5) Kui haldustoiminguks loa andmine otsustatakse kohtuistungil, võivad istungist osa võtta taotleja ning isik, kelle suhtes sooritataavaks haldustoiminguks loa andmist otsustatakse, ja nende esindajad.

(6) Määruses haldustoiminguks loa andmise kohta märgitakse määruse tegemise aeg ja koht, määruse teinud kohtu nimetus, halduskohtuniku ja kohtuistungil sekretäri nimi, taotleja, isiku, kelle suhtes sooritataavaks toiminguks luba anti, nimi, sünniaeg- ja koht, kohtu resolutsioon, määruse aluseks olevad asjaolud, kohaldatavad õigusnormid ja muud seadusega sätestatud andmed. Määruse ära kiri saadetakse taotlejale.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 30. Haldustoiminguks antud loa tühistamine ja määruse vaidlustamine

(1) Haldustoiminguks antud loa võib halduskohtunik oma määrusega tühistada seadusega sätestatud juhud.

(2) Haldustoiminguks loa andmise määrusele, loa andmisest keeldumise määrusele ja loa tühistamise määrusele võib käesolevas seadustikus sätestatud korras esitada määruskaebuse:

- 1) taotleja;
- 2) isik, kelle suhtes haldustoiminguks luba anti, kui loa andmine otsustati kohtuistungil või kui ta võis esitada seletuse vastavalt käesoleva seadustiku § 29 lõikele 3.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

5. peatükk

APELLATSIOONIMENETLUS

§ 31. Apellatsiooni korras edasikaebamine

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

- (1) Poolel ja kolmandal isikul on õigus halduskohtu otsuse peale apellatsiooni korras edasi kaevata ringkonnakohtusse, kui halduskohus on ebaõigesti kohaldanud materiaalõiguse normi, ebaõigesti hinnanud tõendeid või oluliselt rikkunud kohtumenetluse normi.
- (2) Apellatsioonkaebuse võib esitada ka protsessi kaasamata jäänud kolmas isik, kui halduskohus otsustas tema seadusega kaitstud õiguste ja vabaduste üle.
- (3) Poolel ja kolmandal isikul on õigus esitada halduskohtule eraldi dokumendina vormistatud määruse peale määruskaebus, kui see õigus on sätestatud käesolevas seadustikus.
- (4) Apellatsioonkaebuse võib esitada kohtualluvuse järgsele ringkonnakohtule 30 päeva jooksul otsuse avalikult teatavakstegemisest arvates.
- (5) Apellatsioonkaebus halduskohtu otsuse peale isiku välisriigile väljaandmise kohta tuleb esitada ringkonnakohtule kolme päeva jooksul kohtuotsuse kuulutamisest või avalikult teatavakstegemisest arvates.
- (6) Kui halduskohus tunnistas asja lahendamisel kohtuotsuse resolutsioonis kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, arvestatakse apellatsioonkaebuse esitamise tähtaega kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud lahendi kuulutamisest arvates.
- (7) Kui apellatsioonitähataja jooksul tehakse asjas täiendav otsus, hakkab apellatsioonitähataeg kulgema täiendava otsuse avalikult teatavakstegemisest arvates uuesti ka esialgselt tehtud otsuse suhtes.
- (8) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 32. Nõuded apellatsioonkaebusele

- (1) Apellatsioonkaebus esitatakse kirjalikult ja selles märgitakse:
  - 1) ringkonnakohtu nimetus;
  - 2) kaebuse esitaja nimi, alaline elu- või asukoht (postiaadress) ning sidevahendi number;
  - 3) teiste menetlusosaliste nimed, aadressid ja seisund protsessis, samuti sidevahendite numbrid, kui need on teada;
  - 4) halduskohtu otsus, mille peale kaevatakse ja haldusasja number;
  - 5) kas kaevatakse halduskohtu otsuse peale tervikuna või mõne selle osa peale, samuti, millise osa peale;
  - 6) millist materiaalõiguse normi on halduskohus ebaõigesti kohaldanud või millist kohtumenetluse normi on kohus oluliselt rikkunud või milles seisnes tõendite ebaõige hindamine;
  - 7) apellandi selgelt väljendatud taotlus;
  - 8) kaebusele lisatud dokumentide loetelu.
- (2) Apellatsioonkaebus koos ärakirjadega esitatakse vastavalt menetlusosaliste arvule.
- (3) Koos apellatsioonkaebusega esitab apellant kohtule tõendi riigilõivu tasumise kohta.
[RT I 2009, 68, 463- jõust. 10.01.2010]
- (3¹) Kui apellatsioonkaebus esitatakse pärast käesolevas seaduses sätestatud tähtaja möödumist, tuleb koos apellatsioonkaebusega esitada tähtaja ennistamise taotlus ning tähtaja möödalaskmise põhjused.
- (4) Kui apellatsioonkaebuses esitatakse uusi tõendeid, mida ei olnud esimese astme kohtus esitatud, või taotletakse üle kuulata uusi tunnistajaid, tuleb apellatsioonkaebuses näidata põhjused, miks neid ei saadud esitada või üle kuulata esimese astme halduskohtus.
- (5) Kui apellant soovib asja arutamist kohtuistungil, peab ta seda apellatsioonkaebuses märkima. Vastasel juhul loetakse, et ta on nõus asja lahendamiseks kirjalikus menetluses.

(6) Apellatsioonkaebusele kirjutab alla selle esitaja. Apellandi poolt volitatud isik lisab kaebusele volikirja või esindaja volitust tõendava muu dokumendi, kui seda ei ole tehtud esimese astme kohtus. Teistes riikides tõestatud volikiri või esindaja volitust tõendav muu dokument peab olema kehtivas korras legaliseeritud, kui välislepingust ei tulene teisiti.

(7) Apellatsioonimenetluses kohaldatakse esindusele käesoleva seadustiku § 14 lõike 5 sätteid.

(8) Apellant võib kuni apellatsioonitähataja lõpuni apellatsioonkaebust muuta ja täiendada, muu hulgas laiendada kaebust kohtuotsuse neile osadele, mille peale esialgselt ei kaevatud. Apellatsioonkaebuse muutmisele kohaldatakse apellatsioonkaebuse kohta sätestatud.

(9) Käesoleva paragrahvi lõikes 8 sätestatu ei välista ega piira apellandi õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid teiste menetlusosaliste poolt apellatsioonimenetluses esitatule ega uusi asjaolusid, mis tekkisid või said apellandile teatavaks pärast apellatsioonitähataja möödumist.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 32¹. Toimiku väljanõudmine

(1) Ringkonnakohus nõuab asja menetlenud esimese astme kohtult viivitamata pärast apellatsioonkaebuse kohtule saabumist välja asja toimiku. Esimese astme kohtu kantselei saadab nõutud toimiku ringkonnakohtule viivitamata pärast üleandmisnõude saamist. Samuti saadab halduskohus ringkonnakohtule elektroonilise kohtulahendi.

(2) Pärast apellatsioonimenetluse lõpetamist saadetakse toimik esimese astme kohtule tagasi, välja arvatud juhul, kui see tuleb edasi saata Riigikohtule.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 33. Apellatsioonkaebuse menetlusse võtmise otsustamine

(1) Ringkonnakohus otsustab viivitamata pärast apellatsioonkaebuse saamist määrusega kaebuse menetlusse võtmise või selle tagastamise, kontrollides, kas apellandil on apellatsioonkaebuse esitamise õigus, kas apellatsioonkaebus on esitatud tähtaegselt ning kas see vastab käesoleva seadustiku §-s 32 sätestatud nõuetele.

(2) Kui apellatsioonkaebuse menetlusse võtmist takistava puuduse saab ilmselt kõrvaldada, jätab kohus määrusega apellatsioonkaebuse käiguta ja annab apellandile mõistliku tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Kui apellant jätab kohtu nõudmise tähtpäevaks täitmata, tagastab kohus apellatsioonkaebuse määrusega apellandile.

(3) Ringkonnakohus tagastab apellatsioonkaebuse määrusega selle esitajale samuti, kui:

- 1) apellatsioonkaebus ei allu sellele ringkonnakohtule;
- 2) apellatsioonkaebus on esitatud pärast apellatsioonitähataja möödumist ning ringkonnakohus ei ennista tähtaega;
- 3) apellatsioonkaebuselt ei ole tasutud riigilõiv;
- 4) apellatsioonkaebuse apellandi nimel esitanud isik ei ole põhistanud oma esindusõiguse olemasolu;
- 5) apellatsioonkaebuses toodud väidete õigsust eeldades ei saaks kaebust ilmselt rahuldada.

(4) Kui apellatsioonkaebust ei võeta menetlusse põhjusel, et asi ei allu sellele ringkonnakohtule, edastab kohus apellatsioonkaebuse kohtualluvuse järgi õigele ringkonnakohtule. Kaebus loetakse esitatuks selle esimesse ringkonnakohtusse saabumise ajast arvates. Seda kohaldatakse ka juhul, kui apellatsioonkaebus esitatakse otsuse teinud esimese astme kohtule.

(5) Apellatsioonkaebuse tagastamise määrus peab olema tehtud asja lahendava kohtukoosseisu poolt ühehäälselt.

(6) Apellatsioonkaebuse tagastamise määrukses tuleb märkida muu hulgas apellatsioonkaebuse kohtusse saabumise aeg.

(7) Kohus toimetab apellatsioonkaebuse tagastamise määruse menetlusosalistele kätte. Koos määrusega tagastab ringkonnakohus apellandile apellatsioonkaebuse koos lisadega.

(8) Määruse peale, millega kohus keeldub apellatsioonkaebust menetlusse võtmast, võib apellant esitada määruskaebuse Riigikohtule.

(9) Kui kohus keeldub apellatsioonkaebust menetlusse võtmast ja tagastab selle määrusega, loetakse, et apellatsioonkaebust ei ole esitatud.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 34. Ringkonnakohtu pädevus haldusajades

(1) Ringkonnakohus vaatab käesoleva seadustikuga sätestatud korras läbi apellatsioonkaebusi halduskohtu otsuste peale ning määruskaebusi halduskohtu määruste peale.

(2) Ringkonnakohus kontrollib apellatsiooni korras esimese astme kohtu lahendi seaduslikkust ja põhjendatust apellatsioonkaebuse ja sellele esitatud vastuväidete piires. Kui ringkonnakohus tuvastab käesoleva seadustiku §-s 45 sätestatud kohtumenetluse normide rikkumise, ei ole ta seotud apellatsioonkaebuse ja vastuväidete piiridega.

(3) Ringkonnakohus võtab arvesse uusi tõendeid, mida ei olnud esimese astme kohtule esitatud, kui ta loeb nende mitteesitamise põhjendatuks. Ringkonnakohtus ei saa esitada nõudeid, mida esimese astme kohtus ei esitatud.

(4) Ringkonnakohus võib kaasata apellatsioonimenetlusesse käesoleva seadustiku § 14 lõikes 3 nimetatud isikuid.
[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 34¹. Ringkonnakohtu koosseis apellatsioonkaebuse läbivaatamisel

Apellatsioonkaebus vaadatakse läbi ringkonnakohtus kollegiaalselt vähemalt kolme kohtuniku osavõtul.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 35. Eelmenetlus ringkonnakohtus

(1) Pärast apellatsioonkaebuse menetluse võtmist valmistab asja lahendamise ette ringkonnakohtu koosseisu määratud liige, lähtudes tsiviilkohtumenetluse sätetest, sellise põhjalikkusega, et asja saaks kohtuistungil korraldamisel lahendada ühel kohtuistungil.

(2) Ringkonnakohus teatab teistele menetlusosalistele apellatsioonkaebusest ning nõuab neilt apellatsioonkaebusele vastamist, lähtudes tsiviilkohtumenetluse sätetest.

(3) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(4) Kui ringkonnakohus asja ettevalmistamisel leiab, et esimese astme halduskohtu poolt kontrollitud, samuti menetlusosaliste poolt täiendavalt esitatud tõendid ei ole küllaldased asja õigeks otsustamiseks, võib ta teha menetlusosalistele ettepaneku esitada täiendavaid tõendeid või koguda neid omal algatusel kooskõlas käesoleva seadustiku §-dega 16-18.

(5) Ringkonnakohtul on õigus rakendada esialgset õiguskaitset vastavalt käesoleva seadustiku §-dele 12¹ ja 12².
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 36. Asja otsustamine üksnes kaebuse põhjal

(1) Ringkonnakohus võib asja otsustada üksnes kaebuse põhjal ilma menetlusosalisi välja kutsumata, kui ta üksmeelselt leiab, et halduskohus on oluliselt rikkunud kohtumenetluse norme, mis vastavalt käesoleva seadustiku § 45 lõikele 1 toob igal juhul endaga kaasa kohtuotsuse tühistamise. Sel juhul kaevatud otsus või määrus tühistatakse ja asi saadetakse esimese astme kohtusse uueks läbivaatamiseks.

(2) Ilma menetlusosalisi välja kutsumata tehtud ringkonnakohtu otsuse või määruse ära kiri saadetakse menetlusosalistele viie päeva jooksul otsuse või määruse allakirjutamisest.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 37. Asja lahendamine kirjalikus menetluses

(1) Ringkonnakohus võib kohtuistungit korraldamata lahendada apellatsioonkaebuse kirjalikus menetluses, kui kohus on saanud apellatsioonkaebuse ära kirja teistele menetlusosalistele ja selgitanud nende seisukoha apellatsioonkaebuse kohta ning apellant ja teised menetlusosalised ei ole apellatsioonkaebuses või vastuses apellatsioonkaebusele märkinud, et nad soovivad asja arutamist kohtuistungil.

(2) Kui kohus kirjalikus menetluses leiab, et asja tuleb lahendada kohtuistungil, määrab ta kohtuistungi. Kui menetlusosaline on ringkonnakohtule esitanud uue tõendi, mille kohus vastu võtab, võib asja lahendada kirjalikus menetluses üksnes siis, kui mõni menetlusosalistest ei taotle uue tõendi hindamiseks asja arutamist kohtuistungil.

(3) Määruskaebused võib ringkonnakohus lahendada kirjalikus menetluses, sõltumata menetlusosaliste taotlustest.

(4) Kui apellatsioonkaebus lahendati kirjalikus menetluses, saadetakse otsuse või määruse ära kiri menetlusosalistele viie päeva jooksul otsuse või määruse allakirjutamisest.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 38. Apellatsioonkaebusest loobumine ja kompromiss

Apellatsioonkaebusest loobumisele ja kompromissile kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 39. Apellatsioonimenetluse uuendamine

(1) Kui apellatsioonkaebus tagastati apellandile ringkonnakohtu nõudmistele vastamata jätmise tõttu (§ 35 lõige 2), uuendab ringkonnakohus apellandi taotlusel apellatsioonimenetluse, kui apellandil ei olnud võimalik täita kohtu nõudmisi määratud tähtjaks ja ta ei saanud sellest ringkonnakohtule õigeaegselt teatada.

(2) Kui ringkonnakohus jättis apellatsioonkaebuse läbi vaatamata seetõttu, et apellant ega tema esindaja kohtuistungile ei ilmunud ega teatanud kohtule ilmumist takistanud mõjuvast põhjusest (§ 40 lõige 4), uuendab kohus menetluse apellandi avalduse alusel, kui kohtuistungilt puudumiseks oli mõjuv põhjus, millest ei saadud õigel ajal kohtule teatada. Apellant peab mõjuva põhjuse olemasolu ja teatamise võimatust põhistama.

(3) Menetluse uuendamise avalduse võib apellant esitada ringkonnakohtule kümne päeva jooksul kaebuse läbi vaatamata jätmise määruse talle kättetoimetamisest arvates.

(4) Menetluse uuendamata jätmise määruse peale võib esitada määruskaebuse Riigikohtule.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 40. Ringkonnakohtu istungi määramine ja kohtusse kutsumine

(1) Kui asi on eelmenetluse korras ette valmistatud, määrab ringkonnakohus asja arutamise aja, koha ja vormi ning teeb need teatavaks menetlusosalistele.

(2) Apellant ja teised menetlusosalised kutsutakse ringkonnakohtusse tsiviilkohtumenetluses sätestatud korras.

(3) Kui mõni menetlusosaline kohtuistungile ei ilmu, lahendab ringkonnakohus kaebuse tema osavõtuta või lükkab asja arutamise edasi.

(4) Kui apellant kohtuistungile ei ilmu ega ole teatanud ilmumata jätmise mõjuvast põhjusest või ei ole seda põhistanud, võib kohus vastustaja taotlusel jätta kaebuse läbi vaatamata. Kohus ei jäta kaebust läbi vaatamata, kui apellant ei taotlenud asja läbivaatamist kohtuistungil või palus kohut lahendada kaebus istungil tema osavõtuta.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 41. Apellatsioonkaebuse ja määruskaebuse läbivaatamise tähtaeg

Ringkonnakohus vaatab apellatsioonkaebuse ja määruskaebuse läbi mõistliku aja jooksul.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 42–43. [Kehtetud – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 44. Menetluse peatamine

Ringkonnakohus võib menetluse peatada tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud alustel ja korras.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 45. Kohtumenetluse normide rikkumise tagajärjed

(1) Ringkonnakohus tühistab esimese astme kohtu lahendi kaebuse ja vastuväidete põhjendustest ja nõudmistest olenemata ja saadab asja uueks arutamiseks esimese astme kohtusse, kui:

- 1) asja lahendas kohus (kohtunik), kellel seaduse järgi ei olnud õigust asja lahendada;
- 2) kohtulahend on tehtud isiku suhtes, keda seaduse nõuete kohaselt kohtusse ei kutsutud;
- 3) kohtunik ei ole otsusele alla kirjutanud või mõni kohtunik ei ole otsusele alla kirjutanud või otsusele on alla kirjutanud mitte selles märgitud kohtunikud (kohtunik);
- 4) asjas puudub kohtuistungi protokoll.

(2) Ringkonnakohtul on õigus kaebuse ja vastuväidete põhjendustest ja taotlusest olenemata kohtulahend tühistada ja saata asi uueks arutamiseks esimese astme kohtule, kui:

- 1) kohus otsustas kolmanda isiku õiguste ja kohustuste üle, keda asja arutamisele halduskohtus ei kaasatud ja kelle kaasamine apellatsioonimenetluses ei võimalda asja kiiremini ja õigemini lahendada;
- 2) kohtumenetluse normide muid olulisi rikkumisi ei ole võimalik apellatsioonimenetluses kõrvaldada.

§ 46. Ringkonnakohtu volitused

(1) Ringkonnakohtul on haldusasja apellatsiooni korras läbivaatamisel õigus:

- 1) jätta kaebus rahuldamata ja halduskohtu otsus muutmata;
- 2) muuta või tühistada halduskohtu otsus ja teha uus otsus asja uueks läbivaatamiseks saatmata;

3) tühistada halduskohtu otsus osaliselt või täies ulatuses ja saata asi esimese astme kohtule uueks läbivaatamiseks;

4) jätta kaebus läbi vaatamata käesoleva seadustiku § 40 lõikes 3 nimetatud alustel;

5) tühistada halduskohtu otsus ja lõpetada menetlus käesoleva seadustiku §-s 24 nimetatud alustel.

(2) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(3) Käesoleva seadustiku § 30 lõikes 2 nimetatud isiku apellatsioonkaebuse läbivaatamisel on ringkonnakohtul kõik käesolevas paragrahvis sätestatud volitused.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 47. Ringkonnakohtu otsus

(1) Ringkonnakohtu otsuse tegemisel ja vormistamisel lähtub ringkonnakohus käesoleva seadustiku § 28 ja tsiviilkohtumenetluse sätetest.

(2) Kui ringkonnakohus teeb otsuse asja uueks läbivaatamiseks saatmata, kohaldatakse käesoleva seadustiku § 26.

(3) Ringkonnakohtu otsuse kättetoimetamisele ja jõustumisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 47¹. Määruskaebuse esitamise õigus

(1) Halduskohtu määruse peale võib määrusega puudutatud menetlusosaline esitada määruskaebuse ringkonnakohtule üksnes juhul, kui määruskaebuse esitamine on seaduse järgi lubatud või kui määrus takistab asja edasist menetlust. Muu määruse kohta võib esitada vastuväite apellatsioonkaebuses, kui seadusest ei tulene teisiti.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(2) Määruskaebus esitatakse ringkonnakohtule määruse teinud halduskohtu kaudu kirjalikult.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(3) Määruskaebuse esitamise tähtaeg on kümme päeva, menetluse lõpetamise ja kaebuse või protesti läbi vaatamata jätmise määruse puhul 30 päeva määruse määruskaebuse esitajale kättetoimetamisest arvates.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(4) Kui kohus tunnistas asja määrusega lahendamisel kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, ei hakka määruse peale määruskaebuse esitamise tähtaeg kulgema enne, kui kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsus on kuulutatud.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(5) Määruskaebuse sisule kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(6) [Kehtetu – RT I 2009, 68, 463- jõust. 10.01.2010]

§ 47². Määruskaebuse menetlemine

(1) Määruskaebuse menetlemisel halduskohtus, selle kontrollimisel ringkonnakohtus, samuti määruskaebusega vaidlustatud määruse täitmise peatamisel ja määruskaebuse tagamisel lähtutakse tsiviilkohtumenetluse sätetest.

(2) Ringkonnakohtus vaatab määruskaebuse läbi ringkonnakohtunik ainuisikuliselt või vaadatakse see läbi kollegiaalselt vähemalt kolme kohtuniku osavõtul.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 47³. Määruskaebuse lahendamine

(1) Määruskaebus lahendatakse põhjendatud määrusega.

(2) Kui ringkonnakohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, tühistab ta vaidlustatud määruse ja teeb võimaluse korral ise uue määruse. Vajaduse korral saadab ringkonnakohus asja uueks lahendamiseks tagasi tühistatud määruse teinud kohtule.

(3) Määruskaebus lahendatakse kirjalikus menetluses, kui kohus ei pea vajalikuks kohtuistungit korraldada. Määruskaebust läbivaatav kohus võib vajaduse korral koguda uusi tõendeid.

§ 48. Ringkonnakohtu protokoll

Ringkonnakohtus protokollitakse üksnes need seletused ja ütlused, millel on ringkonnakohtu arvates tähtsust asja kassatsiooni korras läbivaatamisel. Protokolli koostamisel juhindutakse käesoleva seadustiku § 20 sätetest.

6. peatükk MENETLUS RIIGIKOHTUS

§ 49. Riigikohtu pädevus haldusasjades

Riigikohtu pädevuses on:

- 1) ringkonnakohtu lahendite peale esitatud kaebuste kassatsiooni korras läbivaatamine;
- 2) jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavalduste läbivaatamine;
- 3) [kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]
- 4) asja lahendamiseks pädeva kohtu määramine kohtute seaduses sätestatud korras.

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

§ 50. Haldusasja läbivaatamine Riigikohtus

(1) Haldusasja vaatab läbi Riigikohtu halduskolleegium kolmeliikmelises koosseisus või käesoleva seadustiku §-s 67 sätestatud juhtudel halduskolleegium kogu koosseisus.

(2) Käesolevas seadustikus sätestatud juhtudel vaatab haldusasju läbi Riigikohtu erikogu või Riigikohtu üldkogu.

§ 51. Esindaja Riigikohtus

(1) Esindajaks Riigikohtus võib olla vandeadvokaat või vandeadvokaadi vanemabi.

(2) Käesoleva paragrahvi lõiget 1 ei kohaldata asutuse, ametniku või haldusülesandeid täitva muu isiku (§ 14 lõige 2 punkt 2) esindaja suhtes, samuti kohtu poolt kaasatud järelevalvet teostava (§ 14 lõige 3 punkt 2) või riigi või kohaliku omavalitsuse asutuse (§ 14 lõige 3 punkt 3) esindaja suhtes.

7. peatükk KASSATSIOONIMENETLUS

§ 52. Kassatsiooni korras edasikaebamine

[RT I 2005, 39, 308- jõust. 01.01.2006]

(1) Poolel ja kolmandal isikul on õigus ringkonnakohtu otsuse peale kassatsiooni korras edasi kaevata Riigikohtusse, kui ringkonnakohtus on ebaõigesti kohaldanud materiaalõiguse normi või oluliselt rikkunud kohtumenetluse normi.

(2) Poolel ja kolmandal isikul on õigus esitada ringkonnakohtu eraldi dokumendina vormistatud määruse peale määruskaebus, kui käesolev seadustik ei sätesta teisiti.

(3) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 53. Kassatsioonitähtaeg

(1) Ringkonnakohtu otsuse peale võib pool või kolmas isik edasi kaevata 30 päeva jooksul kohtuotsuse teatavakstegemisest, kui asi lahendati kirjalikus menetluses, siis kohtuotsuse kättesaamisest.

(1¹) Kassatsioonkaebus ringkonnakohtu otsuse peale isiku välisriigile väljaandmise kohta tuleb esitada 10 päeva jooksul kohtuotsuse teatavakstegemisest, kui asi lahendati kirjalikus menetluses, siis kohtuotsuse kättesaamisest.

(2) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(3) Riigikohtus võib kassatsioon- või määruskaebuse esitaja taotlusel määrusega tähtaja ennistada, kui ta loeb selle möödalastuks mõjuval põhjusel.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 54. Kassatsioonkaebus

(1) Kassatsioonkaebus esitatakse kirjalikult Riigikohtule ja selles märgitakse:

- 1) adressaadina Riigikohus;
- 2) kassaatori nimi, elukoht (juriidilise isiku asukoht), postiaadress ja seisund protsessis, samuti sidevahendite numbrid;
- 3) teiste menetlusosaliste nimed, aadressid ja seisund protsessis, samuti sidevahendite numbrid, kui need on teada;
- 4) ringkonnakohtu otsus, mille peale kaevatakse, ja haldusasja number;
- 5) kas kaevatakse kogu ringkonnakohtu otsuse peale või mõne selle osa peale, samuti, millise osa peale;
- 6) millist materiaa lõiguse normi on ringkonnakohus ebaõigesti kohaldanud või millist kohtumenetluse normi on ringkonnakohus oluliselt rikkunud ja milles see rikkumine seisnes;
- 7) kassaatori selgelt väljendatud taotlus;
- 8) kassatsioonkaebusele lisatud dokumentide loetelu.

(2) Kassaator peab kaebuses märkima, kas ta soovib kohtuistungist osa võtta. Kui kassaator ei ole kaebuses märkinud, et ta soovib kohtuistungist osa võtta, loetakse, et ta seda ei soovi.

(3) Kassatsioonkaebusele lisatakse kautsjoni tasumist tõendav dokument.

(4) Kaebusele kirjutab alla kassaator või tema esindaja. Kui kaebuse esitab esindaja, lisatakse volikiri või esindaja volitust tõendav muu dokument, kui seda ei ole tehtud apellatsiooni- või esimese astme kohtus. Teistes riikides tõestatud volikiri või esindaja volitust tõendav muu dokument peab olema kehtivas korras legaliseeritud, kui välislepingust ei tulene teisiti.

(5) Kassatsioonkaebus esitatakse kohtule koos ärakirjadega vastavalt menetlusosaliste arvule.

(6) Kassaator võib kuni kassatsioonitähtaja lõpuni kaebust muuta ja täiendada, muu hulgas laiendada kaebust kohtuotsuse neile osadele, mille peale esialgselt ei kaevatud. Kaebuse muutmisele kohaldatakse kassatsioonkaebuse kohta sätestatud.

(7) Käesoleva paragrahvi lõikes 6 sätestatu ei välista ega piira kassaatori õigust esitada väiteid õiguse tõlgendamise kohta ja vastuväiteid vastustaja poolt kassatsioonimenetluses esitatule.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 55–56. [Kehtetud – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 56¹. Menetlusedokumentide väljanõudmine

(1) Kui kassatsioonkaebus on Riigikohtule esitatud, nõuab Riigikohus asja menetlenud ringkonnakohtult viivitamata, et see edastaks Riigikohtule toimiku ja elektrooniliselt kohtulahendi. Ringkonnakohus saadab toimiku ja kohtulahendi viivitamata pärast üleandmisnõude saamist Riigikohtule.

(2) Pärast kassatsioonimenetluse lõpetamist tagastab Riigikohus toimiku vastavasse kohtusse.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 57. Kassatsioonkaebuse käiguta jätmine

(1) Riigikohus jätab kassatsioonkaebuse määrusega käiguta ja annab kassaatorile puuduse kõrvaldamiseks tähtaja, kui:

- 1) kassatsioonkaebus ei vasta seaduses sätestatud vorminõuetele;
- 2) kassatsioonikautsjon on tasumata;
- 3) ilmneb muu kassatsioonimenetlust takistav oluline asjaolu, mida on võimalik kõrvaldada.

(2) Kui kassaator jätab kohtu nõudmise tähtpäevaks täitmata ja kaebust ei ole selle puuduse tõttu võimalik kassatsiooni korras läbi vaadata, jätab Riigikohus kassatsioonkaebuse menetluse võtmata ja tagastab määrusega kassaatorile.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 58. Kassatsioonkaebuse saatmine menetlusosalistele

(1) Pärast seaduse nõuetele vastava kassatsioonkaebuse vastuvõtmist toimetab Riigikohus kassatsioonkaebuse ärakirja teistele menetlusosalistele kätte.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(2) Ühes kaebuse saatmisega võib Riigikohus nõuda menetlusosalistelt Riigikohtu määratud tähtjaks kirjalikku vastust kassatsioonkaebusele. Menetlusosalised võivad esitada kirjalikud vastuväited ka omal algatusel.

[RT I 2002, 50, 313- jõust. 01.09.2002]

§ 59. Vastus kassatsioonkaebusele ja kohtu küsimustele

(1) Vastuses kassatsioonkaebusele ja kohtu küsimustele tuleb märkida:

- 1) adressaadina Riigikohus;
- 2) menetlusosalise nimi, postiaadress ja seisund protsessis, samuti sidevahendi number;
- 3) otsus, mille peale esitatud kaebuse kohta vastus antakse, ja haldusasja number;
- 4) kas peetakse kaebust õigeks või vaieldakse sellele vastu;
- 5) põhjendatud vastuväited kaebuse nõudmiste ja põhjenduste kohta ning asjaolud ja seadus, millele menetlusosaline oma vastuväited rajab.

(1¹) Vastuse esitamise tähtaeg peab olema vähemalt 20 päeva kassatsioonkaebuse kättetoimetamisest arvates.

(2) Kui menetlusosaline soovib kohtuistungist osa võtta, peab ta seda vastuses märkima. Kui menetlusosaline ei ole vastuses märkinud, et ta soovib kohtuistungist osa võtta, loetakse, et ta seda ei soovi.

(3) Vastusele kirjutab alla menetlusosaline või tema esindaja. Kui vastuse esitab esindaja, lisatakse volikiri või esindaja volitust tõendav muu dokument, kui seda ei ole tehtud apellatsiooni- või esimese astme kohtus. Teistes riikides tõestatud volikiri või esindaja volitust tõendav muu dokument peab olema kehtivas korras legaliseeritud, kui välislepingust ei tulene teisiti.

(4) Vastus esitatakse kohtule koos ärakirjadega vastavalt menetlusosaliste arvule.

(5) Vajaduse korral võib Riigikohus nõuda menetlusosalistelt määratud tähtajaks kirjalikku vastust kohtu küsimustele.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 60. Kaebuse menetlusse võtmine

(1) Riigikohus võtab kaebuse menetlusse, kui:

1) kaebuses vaidlustatakse materiaaloiguse normi kohaldamise õigsust või taotletakse kohtulahendi tühistamist kohtumenetluse seaduste sätete olulise rikkumise tõttu, mis on toonud kaasa või oleks võinud kaasa tuua ebaõige kohtulahendi;

2) kassatsioonkaebuse lahendamisel on sõltumata käesoleva lõike punktis 1 sätestatud põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks, ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarenduseks.

(2) Kaebust ei võeta menetlusse, kui Riigikohus on veendunud kaebuse ilmses põhjendamatuses.

(3) Riigikohus otsustab kaebuse menetlusse võtmise menetlusosalisi välja kutsumata. Kaebuse menetlusse võtmine otsustatakse pärast käesoleva seadustiku § 58 lõikes 2 nimetatud dokumentide nõudmist. Kui Riigikohtule on selge kaebuse menetlusse võtmise taotluse põhjendatus või põhjendamatus, võib Riigikohus kaebuse menetlusse võtta või võtmata jätta dokumente eelnevalt nõudmata.

(4) Kaebuse menetlusse võtmata jätmisel märgitakse määruses ära kaebuse menetlusse võtmata jätmise alus.

(5) Kui kaebust menetlusse ei võeta, tagastatakse kohtutoimikud vastavatesse kohtutesse ja kaebus ühes menetlusse võtmata jätmise määrusega jääb ringkonnakohtu toimikusse. Määruse ära kiri saadetakse kõigile menetlusosalistele.

(6) Riigikohtul on õigus rakendada esialgset õiguskaitset vastavalt käesoleva seadustiku §-dele 12¹ ja 12².
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 60¹. Kassatsioonkaebuse läbi vaatamata jätmine

(1) Kohus jätab kassatsioonkaebuse põhjendatud määrusega läbi vaatamata, kui pärast kaebuse menetlusse võtmist ilmneb, et kassatsioonkaebus ei vasta seadusega sätestatud nõuetele või et kassatsioonkaebus on esitatud pärast kassatsioonitähaja möödumist ning Riigikohus ei ennista tähtaega.

(2) Kui esineb kassatsioonkaebuse läbivaatamist takistav puudus, mida ilmselt saab kõrvaldada, annab kohus määrusega kassaatorile mõistliku tähtaja puuduse kõrvaldamiseks. Kui kassaator jätab kohtu nõudmise tähtpäevaks täitmata, jätab kohus kassatsioonkaebuse läbi vaatamata.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 60². Kassatsioonkaebusest loobumine ja kompromiss

Kassatsioonkaebusest loobumisele ja kompromissile kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 61. Asja lahendamine kirjalikus menetluses

(1) Riigikohus võib kohtuistungit korraldamata lahendada kassatsioonkaebuse kirjalikus menetluses, kui kassaator või teised menetlusosalised ei ole käesoleva seadustiku § 54 lõike 2 ja § 59 lõike 2 kohaselt avaldanud soovi kohtuistungist osa võtta.

(2) Määruskaebuse võib Riigikohus läbi vaadata kirjalikus menetluses, sõltumata menetlusosaliste taotlustest.

(3) Kirjalikus menetluses tehtud otsuse või määruse ärakiri saadetakse menetlusosalistele viie päeva jooksul otsuse või määruse tegemisest. Otsuse või määruse tegemise päevaks on selle allakirjutamise päev.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 62. Riigikohtu istungi määramine

(1) Riigikohtu halduskolleegium vaatab kassatsioonkaebuse kohtuistungil läbi mõistliku aja jooksul.

(2) Riigikohtu halduskolleegium teatab menetlusosalistele istungi aja ja koha. Koos teatisega kohtuistungil ja koha kohta saadetakse kassaatorile ärakirjad vastustest kassatsioonkaebusele. Kui kaebus vaadatakse läbi kirjalikus menetluses, kohtuistungit ei korraldata.

(3) Menetlusosalisele saadetakse kohtukutse, kui Riigikohtu halduskolleegium peab tema isiklikku osavõttu kohtuistungist vajalikuks. Kohtukutses näidatakse ära võimalikud õiguslikud tagajärjed, kui menetlusosaline kohtuistungile ei ilmu.

(4) Menetlusosalise puudumine kohtuistungilt ei takista asja läbivaatamist.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 63. [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 64. Asja läbivaatamise ulatus

(1) Riigikohus kontrollib kassatsioonkaebuse alusel, kas ringkonnakohus ja esimese astme kohus on järginud kohtumenetluse seaduse sätteid ja õigesti kohaldanud seadust.

(2) Riigikohtu otsus põhineb alama astme kohtu otsusega tuvastatud faktilistel asjaoludel. Riigikohus ei tuvasta kaebuse aluseks olevaid faktilisi asjaolusid.

(3) Käesoleva seadustiku §-s 45 nimetatud kohtumenetluse normide rikkumise korral ei ole Riigikohus seotud kaebuse piiridega ja otsus kuulub igal juhul tühistamisele. Kui esimese astme kohus rikkus käesoleva seadustiku § 45 lõike 1 sätteid ja ringkonnakohus ei ole otsust tühistanud ega asja uueks läbivaatamiseks saatnud, tühistab Riigikohus alama astme kohtute otsused ja saadab asja läbivaatamiseks esimese astme kohtule.

§ 65. Asja läbivaatamine Riigikohtu halduskolleegiumi istungil

(1) Asja läbivaatamine kohtuistungil algab kohtuniku ettekandega asja kohta.

(2) Asja ettekandev kohtunik esitab vajalikus ulatuses ringkonnakohtu otsuse, kassatsioonkaebuse ja kaebusele esitatud vastuväidete sisu.

(3) Pärast ettekannet kõneleb kassaator, seejärel vastustaja ja tema järel teised menetlusosalised. Kohus võib kohtukõne kestust piirata, tagades kõigile menetlusosalistele võrdse kõneaja ja teatades sellest kohtuistungil alguses.

(4) Kohus võib menetlusosalisi küsitleda. Poolte vaidlusi Riigikohtu istungil ei toimu.
[RT I 2006, 31, 235 - jõust. 01.09.2006]

§ 66. Riigikohtu lahendi tegemine

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(1) Pärast menetlusosaliste ärakuulamist asub Riigikohus lahendit tegema.

(2) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 67. Asja halduskolleegiumi kogu koosseisule läbivaatamiseks andmine

(1) Riigikohtu halduskolleegiumi liikme põhjendatud ettepanekul võib anda asja läbivaatamiseks halduskolleegiumi kogu koosseisule.

(2) Asi tuleb anda läbivaatamiseks Riigikohtu halduskolleegiumi kogu koosseisule, kui asja läbivaatava kohtu koosseisu enamus tahab muuta halduskolleegiumi senist seisukohta seaduse kohaldamisel.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud juhul tehakse määrus asja halduskolleegiumi kogu koosseisule läbivaatamiseks andmise kohta, mille ärakiri saadetakse menetlusosalistele. Menetlusosalistele teatatakse uue kohtuistungi toimumise aeg ja koht.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 68. Asja üleandmine erikogule

(1) Kui halduskolleegiumi kolmeliikmelise koosseisu või halduskolleegiumi kogu koosseisu enamus ei nõustu asja arutamisel Riigikohtu mõne teise kolleegiumi varasema seisukohaga seaduse kohaldamisel, annab halduskolleegium määrusega asja läbivaatamiseks kahe erineval seisukohal oleva kolleegiumi vahelisele erikogule. Erikogusse valib kumbki kolleegium kaks riigikohtunikku.

(2) Kui halduskolleegiumi kolmeliikmelise koosseisu või halduskolleegiumi kogu koosseisu enamus ei nõustu asja arutamisel Riigikohtu tsiviil- ja kriminaalkolleegiumi vahelise erikogu varasema seisukohaga seaduse kohaldamisel, annab halduskolleegium asja määrusega läbivaatamiseks kolme kolleegiumi vahelisele erikogule. Erikogusse valib iga kolleegium kaks riigikohtunikku.

(3) Erikogu istungil on eesistujaks Riigikohtu esimees. Asja ettekandja on halduskolleegiumi esimehe määratud halduskolleegiumi liige.

(4) Erikogu istungi aeg ja koht tehakse teatavaks kassaatorile ja teistele menetlusosalistele.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 69. Erikogu otsus

(1) Erikogu lahendab asja häälteenamusega ja otsusele kirjutavad alla erikogu koosseisu kuulunud riigikohtunikud.

(2) Erikogu otsus seaduse kohaldamisel on kohustuslik kõigile kohtukolleegiumidele, kuni erikogu või Riigikohtu üldkogu ei ole teinud teistsugust otsust.

§ 70. Asja üleandmine üldkogule

(1) Haldusasi antakse halduskolleegiumi määrusega lahendada Riigikohtu üldkogule, kui:

1) halduskolleegiumi kogu koosseisu enamus asub seisukohale, mis erineb Riigikohtu üldkogu viimasest seisukohast seaduse kohaldamisel;

2) asja lahendamine üldkogus on halduskolleegiumi kogu koosseisu enamuse arvates tähtis seaduse ühetaolise kohaldamise seisukohalt.

(1¹) Asja läbivaatav kohtukoosseis annab haldusasja määrusega läbivaatamiseks Riigikohtu üldkogule, kui haldusasja lahendamine eeldab põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse alusel läbivaadatava küsimuse lahendamist.

(2) Asja üldkogule üleandmine, samuti üldkogu istungi aeg tehakse teatavaks kassaatorile ja teistele menetlusosalistele.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 71. Üldkogu otsuse kohustuslikkus

Üldkogu otsus seaduse tõlgendamisel ja kohaldamisel on kohustuslik Riigikohtu kolleegiumidele ja erikogudele, kuni üldkogu ei ole teinud teistsugust otsust.

§ 72. Riigikohtu volitused kassatsioonimenetluses

(1) Riigikohtul on haldusasja kassatsiooni korras läbivaatamisel õigus:

1) jätta kassatsioonikaebus rahuldamata ja ringkonnakohtu otsus muutmata;

2) tühistada ringkonnakohtu otsus täies ulatuses või osaliselt ja saata asi tühistatud osas uueks läbivaatamiseks samale või teisele ringkonnakohtule;

3) tühistada ringkonnakohtu otsus ja jätta kaebus või protest läbi vaatamata või lõpetada asja menetlus;

4) muuta ringkonnakohtu otsust või teha uus otsus asja uueks arutamiseks saatmata, kui asjas ei ole vaja täiendavaid tõendeid koguda või neile apellatsioonis antud hinnangut muuta;

5) tühistada ringkonnakohtu ja esimese astme kohtu otsus ja saata asi uueks läbivaatamiseks esimese astme kohtule;

6) tühistada ringkonnakohtu otsus ja jätta jõusse esimese astme kohtu otsus.

(2) Kassatsiooni korras kohtuotsuse tühistamise aluseks on materiaalõiguse normi ebaõige kohaldamine või kohtumenetluse normi oluline rikkumine.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 73. Riigikohtu otsus

(1) Riigikohtu otsuse sisule kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(2) Riigikohtu otsus toimetatakse menetlusosalistele kätte ja avaldatakse Riigikohtu veebilehel.
[RT I 2010, 19, 101- jõust. 01.06.2010]

(3) Riigikohtu otsus ja kassatsioonkaebuse menetlusse võtmisest keeldumise määrus jõustuvad nende avalikult teatavakstegemise päeval ja nende peale ei saa edasi kaevata.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 74. Riigikohtu seisukohtade kohustuslikkus

Riigikohtu lahendi seisukohad seaduse tõlgendamisel ja kohaldamisel on asja uuesti läbivaatavale kohtule kohustuslikud.

§ 74¹. Määruskaebuse esitamise õigus

(1) Ringkonnakohtu määruse peale võib määrusega puudutatud menetlusosaline esitada määruskaebuse Riigikohtule üksnes juhul, kui määruskaebuse esitamine on seadusega lubatud või kui määrus takistab asja edasist menetlust. Muu määruse kohta võib esitada vastuväite kassatsioonkaebuses, kui seadusest ei tulene teisiti.

(2) Määruskaebus võib tugineda üksnes asjaolule, et ringkonnakohus on määruse tegemisel kohaldanud valesti materiaalõiguse normi või rikkunud määruse tegemisel oluliselt menetlusõiguse normi ja see võis kaasa tuua ebaõige kohtulahendi.

(3) Määruskaebus esitatakse Riigikohtule 15 päeva jooksul määruse määruskaebuse esitajale kättetoimetamisest arvates, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti.

(4) Kui kohus tunnistas asja lahendamisel määrusega kohaldamisele kuuluva õigustloova akti põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis selle kohaldamata, ei hakka määruse peale määruskaebuse esitamise tähtaeg kulgema enne kohaldamata jäetud õigustloova akti kohta Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve korras tehtud otsuse kuulutamist.

(5) Määruskaebuse sisule kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid. Vaidlustatud määruse ärakirja määruskaebusele lisada ei tule.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 74². Määruskaebuse menetlemine

Määruskaebuse menetlemisel Riigikohtus, samuti määruskaebusega vaidlustatud määruse täitmise peatamisel ja määruskaebuse tagamisel lähtutakse tsiviilkohtumenetluse sätetest.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 74³. Määruskaebuse lahendamine

(1) Määruskaebus lahendatakse põhjendatud määrusega kirjalikus menetluses, kui kohus ei pea vajalikuks kohtuistungis korraldamist.

(2) Kui Riigikohus leiab, et määruskaebus on põhjendatud, tühistab ta vaidlustatud määruse ja teeb võimaluse korral uue määruse. Vajaduse korral saadab Riigikohus asja uueks lahendamiseks tagasi määruse teinud ringkonnakohtule või teisele ringkonnakohtule.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

8. peatükk TEISTMINE

§ 75. Teistmise alused

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

(1) Jõustunud kohtuotsuseid ja -määrusi võib menetlusosalise avalduse alusel uute asjaolude ilmsikstulekul uuesti läbi vaadata (teistmine).

(2) Halduskohtumenetluses tehtud kohtulahendi teistmise alusteks on tsiviilkohtumenetluses sätestatud teistmise alused.

(3) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 76. Teistmisavalduse esitamine

(1) Teistmisavalduse esitamisele, sealhulgas tähtajale ning kaitsjoni tasumisele, samuti teistmisavalduse vormistamisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid.

(1¹) Tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 702 lõike 2 punktis 8 nimetatud alusel võib teistmisavalduse esitada ka isik, kes on sarnases asjas ja samal õiguslikul alusel esitanud Euroopa Inimõiguste Kohtule individuaalkaebuse või kellel on sarnases asjas ja samal õiguslikul alusel sellise kaebuse esitamise õigus Euroopa Inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikli 35 lõikes 1 sätestatud tähtaega arvestades.

(2) Teistmisavalduse esitamisele ei kohaldata tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 704 lõikes 3 sätestatud. Teistmisavalduse võib tagastada läbi vaatamata, kui kohtulahendi tegemisest, mille teistmist taotletakse, on möödunud üle kümne aasta.
[RT I 2006, 48, 360- jõust. 18.11.2006]

§ 77. Teistmisavalduse menetlemine

Riigikohus lähtub teistmisavalduse läbivaatamise ettevalmistamisel, selle menetlusse võtmisel ning lahendamisel tsiviilkohtumenetluse sätetest.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 78. Teistmisavalduse läbivaatamise ettevalmistamine

(1) Pärast teistmisavalduse saamist Riigikohus kontrollib selle nõuetekohasust.

(2) Riigikohus tagastab teistmise avalduse läbi vaatamata, kui avaldus on esitatud oluliste puudustega või kaitsjon on tasumata.

(3) Riigikohus võib teistmisavalduse esitajale anda puuduste kõrvaldamiseks tähtaja. Kui teistmisavalduse esitaja ei kõrvalda puudusi määratud tähtajaks, tagastab Riigikohus teistmisavalduse seda läbi vaatamata.

(4) Teistmisavalduse lahendamiseks nõuab Riigikohus alama astme kohtult haldusasja toimikuid.

(5) Vastuvõetud teistmisavalduse ärakirja saadab Riigikohus menetlusosalistele ja nõuab määratud tähtpäevaks kirjalikku vastust.

(6) Vastusele kirjutab alla vastaja või tema esindaja. Kui vastusele kirjutab alla esindaja, lisatakse volikiri või esindaja volitusi tõendav muu dokument. Teistes riikides väljaantud volikiri või esindaja volitusi tõendav muu dokument peab olema kehtivas korras legaliseeritud, kui välislepingust ei tulene teisiti.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 79–80. [Kehtetud – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

9. peatükk

[Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 81–82. [Kehtetud – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

10. peatükk MENETLUSKULUD

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 83. Menetluskulude koosseis ja arvestus

(1) Menetluskulud on menetlusosaliste kohtukulud ja kohtuvälised kulud.

(2) Kohtukulud on riigilõiv, kaitsjon ning asja läbivaatamise kulud.

(3) Asja läbivaatamise kulud on:

- 1) tunnistaja-, eksperdi- ja tõlgikulud;
- 2) dokumentaalse tõendi ja asitõendi saamise kulud;

- 3) vaatluse kulud, muu hulgas sellega seotud vajalikud kohtu sõidukulud;
- 4) menetlusdokumentide kohtutäituri vahendusel ning välisriigis ja eksterritoriaalsetele Eesti Vabariigi kodanikele kättetoimetamise ja edastamise ning menetlusdokumentide väljastamise kulud;
[RT I 2006, 61, 457- jõust. 01.01.2007]
- 5) väljaandes Ametlikud Teadaanded või ajalehes kutse või teate avaldamise kulud.

(4) Kohtuvälised kulud on:

- 1) menetlusosaliste esindajate ja nõustajate kulud;
- 2) menetlusosaliste sõidukulud;
- 3) menetlusosaliste saamata jäänud töötasu või muu püsiv sissetulek;
- 4) menetluskulude kandmisel menetlusi taotlemise avalduse menetlemise kulud.

(5) Igas kohtuastmes peab kohus arvestust asjas kantud menetluskulude, muu hulgas asja läbivaatamise kulude kohta.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 84. Riigilõivu tasumine ja tagastamine

(1) Kaebuse esitamisel halduskohtusse, samuti apellatsioonkaebuse esitamisel tasutakse riigilõivu vastavalt seadusele. Kaebuses mitme nõude, sealhulgas alternatiivsete nõuete esitamisel tasutakse riigilõivu, lähtudes nõudest, mille esitamisel on ette nähtud suurim riigilõivu.

(2) Kui kaebuse esitaja ei ole riigilõivu tasunud või on tasunud riigilõivu seaduses sätestatust vähem, määrab kohus riigilõivu või täiendava riigilõivu tasumiseks tähtaja ning riigilõivu määratud tähtpäevaks tasumata jätmise korral jäetakse kaebus läbi vaatamata, kui seaduses ei ole ette nähtud teisiti. Kui ühes kaebuses on esitatud mitu nõuet ja vähemalt ühe eest on riigilõivu tasunud, ei või seda nõuet jätta riigilõivu tasumata jätmise tõttu läbi vaatamata.

(3) Kui riigilõivu tuleb tasuda vastavalt kaebuse esimeks oleva või vaidlusaluse rahasumma suurusele või vara väärtusele, tasutakse nõude suurendamisel täiendavat riigilõivu vastavalt kaebuse esimeks oleva või vaidlusaluse rahasumma või vara väärtuse suurenemisele. Kui kaebuse esitaja täiendavat riigilõivu ei tasu, loetakse nõue esitatuks esialgses ulatuses.

(4) Tasunud riigilõivu tagastatakse:

- 1) enam tasunud osas, kui riigilõivu on tasunud ettenähtust rohkem;
- 2) kui kohus tagastab kaebuse selle esitajale, välja arvatud juhul, kui see toimub seetõttu, et kaebuse esitajal ei saa ilmselgelt olla halduskohtusse pöördumise õigust;
- 3) kui kaebus jäetakse läbi vaatamata, välja arvatud juhul, kui see toimub seetõttu, et kaebuse esitaja ei ilmu mõjuva põhjuseta kohtuistungile, kaebuse esitaja ei täida kohtu nõuet leida endale tõlk või eesti keelt oskav esindaja, või seetõttu, et kaebuse esitajal ei saa ilmselgelt olla halduskohtusse pöördumise õigust;
- 4) menetluse lõpetamisel, kui kaebuse esitamise tähtaeg on mõjuva põhjuseta mööda lastud, kui asi ei kuulu halduskohtu pädevusse või kui kaevatav haldusakt on kehtetuks tunnistatud, välja andmata jäetud haldusakt on välja antud, peatatud haldusakt on täidetud või toiming sooritatud.

(5) Kui tasunud riigilõivu suurus on enam kui kaks sada krooni, tagastatakse pool menetluses tasunud riigilõivust, kui:

- 1) pooled sõlmivad kompromissi ja kohus võtab selle vastu;
- 2) kaebuse esitaja loobub kaebusest.

(6) Käesoleva seadustiku § 11 lõikes 5 ja § 24 lõikes 4 nimetatud juhul riigilõivu ei tagastata.

(7) Riigilõivu tagastatakse määruse alusel. Käesoleva paragrahvi lõike 4 punktides 2 ja 3 nimetatud juhul arvatakse tagastatavast summast maha asja läbivaatamise kulud. Rohkem tasunud riigilõivu tagastatakse isiku nõudel.

(8) Kaebusest loobumine ei piira vastustaja õigust nõuda kaebuse või protesti esitajalt tema menetluskulude tervikuna väljamõistmist.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 85–87. [Kehtetud – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 88. Asja läbivaatamise kulude ettetasumine

(1) Tunnistaja- ja eksperditasu, samuti paikvaatluse tegemise kulud tasub ette see menetlusosaline, kes esitas taotluse, millega kulud kaasnevad. Kui taotluse on esitanud mõlemad pooled või kui tunnistajad ja eksperdid kutsutakse välja või paikvaatlus tehakse kohtu algatusel, tasuvad pooled kulud ette võrdselt.

(2) Väljaandes Ametlikud Teadaanded või ajalehes kutse või muu menetluskulude avaldamise kulud tasub ette kaebuse või protesti esitaja.

(3) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud kulude katteks makstakse raha selleks ettenähtud kohtukontole või tasutakse kohtus sularahas või elektroonilise maksevahendiga. Sularaha võetakse kohtus vastu samas ulatuses nagu riigilõivu.

(4) Kui dokument tuleb ära kirjana kätte toimetada ja menetlusosaline ei ole esitanud nõutaval arvul ära kirju, mõistab kohus ära kirjade või väljatrukkide tegemise kulu välja menetlusosaliselt, kes pidi ära kirjad esitama. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 89. Tunnistaja-, eksperdi- ja tõlgikulud ning muud tõendamisega seotud kulud

Tunnistaja-, eksperdi- ja tõlgikuludele ning muudele tõendamise seotud kuludele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse sätteid. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 90. Kautsjoni tasumine ja tagastamine

(1) Kassatsioonkaebuse või määruskaebuse või teistmisavalduse esitamisel tasutakse kautsjon summas 400 krooni Riigikohtu arvele.

(2) Kaebuse või avalduse osalise või täieliku rahuldamise korral tagastatakse kautsjon Riigikohtu otsuse või määruse alusel. Kaebuse või avalduse rahuldamata jätmise korral arvatakse kautsjon riigituludesse. Riigituludesse arvatakse kautsjon ka siis, kui kassatsioonkaebust või määruskaebust või teistmisavaldust ei võetud menetlusse.

(3) Kautsjoni tasunud isiku nõudel tagastatakse rohkem tasutud kautsjon. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 91. Riigilõivu ja kautsjoni tasumisest vabastamine

(1) Isiku taotlusel võib kohus määrusega vabastada isiku täielikult või osaliselt riigilõivu tasumisest riigituludesse, kui kohus leiab, et isik on maksujõuetu. Äriühingu ja mittetulundusühingu maksujõuetust tõendab pankrotiotsus või kohtumäärus, millega pankrotimenetlus on lõpetatud raugemise tõttu, kui võlgnikul ei jätku vara pankrotikulude katteks. Riigilõivu tasumisest vabastamine esimese astme kohtus ei vabasta riigilõivu tasumisest esimese astme kohtulahendile esitatud apellatsioonkaebuselt. Taotlus riigilõivu tasumisest vabastamiseks apellatsioonkaebuselt esitatakse ringkonnakohtule koos apellatsioonkaebusega.

(2) Taotlus kautsjoni tasumisest vabastamiseks esitatakse Riigikohtule koos kassatsioonkaebusega.

(3) Kohtumäärusele, millega kohus ei vabastanud isikut riigilõivu või kautsjoni tasumisest, saab esitada määruskaebuse.

(4) Seadusega sätestatud juhtudel ei pea isik riigilõivu tasuma. [RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 92. Menetluskulude jaotus

(1) Menetluskulud kannab pool, kelle kahjuks otsus tehti.

(2) Kaebuse osalise rahuldamise korral, samuti halduslepingust tuleneva vaidluse lahendamisel jagatakse kohtukulud proportsionaalselt kaebuse rahuldamisega.

(3) Kui kaebus rahuldatakse osaliselt ja ulatuses, nagu on kohtumenetluses kompromissina pakkunud üks pool, võib kohus jätta menetluskulud tervikuna või suuremas osas poole kanda, kes kompromissiga ei nõustunud.

(4) Kaebuse esitaja kannab menetluskulud kaebuse läbi vaatamata jätmise ja menetluse lõpetamise korral, kui käesolevas paragrahvis ei sätestata teisiti.

(5) Vastustaja kannab kohtukulud, kui kohus lõpetab menetluse käesoleva seadustiku § 24 lõike 1 punktis 4 sätestatud alusel.

(6) Kaebuse esitaja, kes loobub kaebusest, kannab kohtukulud. Kui menetlusosalised ei ole kompromissi sõlmides kohtukulude jagamises kokku leppinud, jäävad kohtukulud menetlusosaliste kanda.

(7) Kolmanda isiku menetluskulud hüvitab tema poole vastaspool samade reeglite järgi kui poolele. Kui vastaspool ei pea kulusid hüvitama, jäävad kolmanda isiku kulud tema enda kanda.

(8) Kui menetlusosaline kuritarvitab oma menetluslikke õigusi, jättes mõjuva põhjuseta kohtuistungile ilmumata, või muul viisil venitab pahatahtlikult menetlust, võib kohus mõista temalt välja osa teiste menetlusosaliste kantud kohtukuludest.

(9) Vastustaja taotlusel jätab kohus apellatsioon- või määruskaebuse menetluskulud täielikult või osaliselt apellandi või määruskaebuse esitaja kanda, kelle kasuks otsus tehakse, kui ta võidab uue esitatud asjaolu põhjal, millele ta oleks võinud tugineda juba halduskohtus.

(10) Kohus võib jätta kulud täielikult või osaliselt poolte endi kanda, kui vastaspoole kulude väljamõistmine poolelt, kelle kahjuks otsus tehti, oleks tema suhtes äärmiselt ebaõiglane või ebamõistlik.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 93. Menetluskulude väljamõistmine

(1) Menetluskulude väljamõistmiseks esitatakse kohtule enne kohtuvaidlusi kohtukulude nimekiri ja kuludokumendid. Nende esitamata jätmise korral menetluskulusid välja ei mõisteta.

(2) Asja menetlenud kohus esitab menetluskulude jaotuse menetlusosaliste vahel ning mõistab menetluskulud välja kohtuotsuses või menetlust lõpetavas määruses. Asja järgmisena menetleva kohtu lahendis esitatakse kogu seni kantud menetluskulude jaotus.

(3) Kohus mõistab poolelt, kelle kanda jäävad menetluskulud, Eesti Vabariigi kasuks välja menetlusabikulud ja muud menetluskulud, mis ei ole tekkinud riigi ega riigi haldusorgani osalemisest kohtus menetlusosalisena. Vastava kohtulahendi, samuti trahvimääruse ja muu sellesarnase raha sissenõudmise lahendi ärakirja saadab kohus pärast lahendi jõustumist viivitamata Justiitsministeeriumile või justiitsministri määratud Justiitsministeeriumi valitsemisala asutusele.

(4) Kui kõrgema astme kohus muudab alamalseisva kohtu lahendit või teeb lahendi asja uueks arutamiseks saatmata, muudab ta kohtukulude jaotust.

(5) Kohus mõistab välja üksnes vajalikud ja põhjendatud menetluskulud.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 94. Riigipoolse menetlusabi andmine

Riigipoolse menetlusabi andmine toimub tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras, kui käesolevas seadustikus ei ole sätestatud teisiti.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 95. Riigilõivu ja õigusabikulude hüvitamine

(1) Kui kaebuse esitaja oli riigilõivu tasumisest vabastatud, mõistab kohus kaebuse rahuldamise korral teiselt poolelt tasumisele kuulunud riigilõivu riigituludesse.

(2) Kui kaebuse esitajale anti riigi õigusabi, mõistab kohus kaebuse rahuldamise korral vastavalt asutuselt, ametnikult või avalik-õiguslikke haldusülesandeid täitvalt muult isikult riigi õigusabi tasu ja riigi õigusabi kulud riigituludesse.
[RT I 2004, 56, 403 - jõust. 01.03.2005]

11. peatükk KOHTULAHENDI JÕUSTUMINE JA TÄITMINE

§ 96. Kohtulahendi jõustumine

Kohtulahend jõustub vastavalt tsiviilasja hagimenetluses tehtud kohtulahendi jõustumise sätetele.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 97. [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 98. Kohtulahendi täitmine

(1) Kohtulahend täidetakse pärast jõustumist. Kohus võib kohtuotsuse täitmiseks määrata tähtaja, mis hakkab kulgema kohtuotsuse jõustumisel. Kohtuotsus täidetakse viivitamata seaduses sätestatud juhtudel või kui kohus ise on seaduses sätestatud juhtudel otsuse pööranud viivitamata täitmisele.

(2) Kohus peatab määrusega lahendi täitmise, kui ta ennistab apellatsiooni- või kassatsioonitähtaja. Kohus ei saa peatada kohtuotsuse täitmist, kui kohtuotsus kuulub täitmisele viivitamata.

(3) Kohtuotsuse ettekirjutuse või kohtu kinnitatud kompromissi täitmata jätmise eest määrab kohus süüdiolemale protsessiosalise rahatrahvi kuni 100 000 krooni. Rahatrahvi määramine ei vabasta kohtuotsuse

ettekirjutuse või kohtu kinnitatud kompromissi täitmata jätnud protsessiosalist kohustusest ettekirjutust või kompromissi mõistliku tähtaja jooksul täita ega võta protsessiosaliselt, kelle huvides ettekirjutus on tehtud või kompromiss kinnitatud, õigust taotleda kohtult kohtuotsuse ettekirjutuse või kompromissi täitmata jätmise eest uue rahatrahvi määramist.

(4) Riigikohtu või ringkonnakohtu otsuse täitmata jätmise eest määrab rahatrahvi esimese astme kohus.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 99. Kohtulahendi viivitamata täitmine

(1) Viivitamata täidetakse otsus:

- 1) palga väljamõistmises, kuid mitte rohkem kui kahe kuu eest;
- 2) ametniku teenistusse ennistamises;
- 3) muudel seadusega sätestatud juhtudel.

(2) Menetlusosalise taotluse alusel võib kohus pöörata viivitamata täitmisele:

- 1) avaliku teenistuse seaduse §-st 56 tulenevas nõudes tehtud otsuse;
- 2) otsuse, mille täitmisega viivitamine võib tekitada olulist kahju isikule, kelle kasuks kohtuotsus tehti.

(3) Kui viivitamata täitmist ei lahendatud kohtuotsuses, vaadatakse menetlusosalise taotlus otsuse viivitamata täitmiseks läbi kohtuistungil ja lahendatakse kohtumäärusega. Menetlusosalistele teatatakse kohtuistungil aeg ja koht, kuid nende puudumine ei takista asja läbivaatamist.

(4) Käesoleva paragrahvi lõikes 3 nimetatud kohtumääruse peale võib esitada määruskaebuse.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

12. peatükk VASTUTUS KOHTU KORRALDUSE TÄITMATA JÄTMISE EEST

§ 100. Menetlusosalise, tunnistaja ja kohtusaalis viibija vastutus

(1) Halduskohus võib määrata rahatrahvi menetlusosalisele, tunnistajale või kohtusaalis viibijale:

- 1) protsessiõiguste kuritarvitamise või kohtu eksitusse viimise või protsessi pahatahtliku venitamise, sealhulgas mõjuva põhjuseta kohtusse ilmumata jätmise eest, kui see tingis asja arutamise edasilükkamise;
- 2) käesoleva seadustiku § 12 lõikes 6 ja § 33 lõike 1 punktis 3 sätestatud kohustuse ja muude kohtu nõudmiste täitmata jätmise eest;
- 3) tunnistaja mõjuva põhjuseta kohtukutse peale ilmumata jätmise eest;
- 4) kohtuistungil ajal eesistuja korraldusele mitteallumise või kohtuistungil segamise või kohtu või kohtuniku suhtes ilmse lugupidamatuse avaldamise eest.

(2) Halduskohus määrab trahvi käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud juhtudel kindlas summas. Kohtu poolt määratav trahv ei või olla väiksem kui üks neljandik Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäärast ega suurem kui kuue kuupalga alammäär.

(3) Kui trahvimäärusele vaatamata jäi kohtu nõudmine trahvitu süül täitmata, võib samale isikule määrata kuni 12 kuupalga alammäära suuruse uue trahvi. Kui trahvitu ka siis kohtu nõudmist ei täida, võib kohus kuni 12 kuupalga alammäära suuruses uuesti trahvi määrata.

(4) Enne trahvi määramist teeb kohus isikule trahvihoiatuse.

(5) Trahvi suurust määrates arvestab kohus isiku varalist seisundit ja muid asjaolusid.

(6) Trahvitule või tema esindajale saadetakse viivitamata trahvimääruse ärakiri, kui kumbki neist ei viibinud trahvi määramise juures.

(7) Trahvist vabastamine või trahvisumma vähendamine toimub tsiviilkohtumenetluses sätestatud alustel ja korras.

[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

13. peatükk RAKENDUSSÄTTED

§ 101. Seadustiku kohaldamine

(1) Käesoleva seadustiku jõustumisel halduskohtu menetluses olevas asjas kohaldatakse käesoleva seadustiku sätteid nende menetlustoimingute suhtes, mida sooritatakse pärast seadustiku jõustumist.

(2) Käesoleva seadustiku jõustumisel halduskohtu menetluses olevas asjas ei kohaldata käesoleva seadustiku § 26 lõiget 1, välja arvatud, kui kaebuse esitaja seda taotleb.

(3) [Kehtetu – RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 102. Halduskohus ja halduskohtu koosseis

(1) Kuni 2001. aasta 1. jaanuarini on halduskohtuks lisaks käesoleva seadustiku §-s 2 sätestatule ka maakohtute juures tegutsevad halduskohtunikud.

(2) Kuni 2001. aasta 1. jaanuarini ei kohaldata käesoleva seadustiku § 19 lõiget 3.
[RT I 2005, 15, 85- jõust. 01.01.2006]

§ 103. Esindus Riigikohtus

Isik, kes on käesoleva seadustiku jõustumisel halduskohtu menetluses olevas asjas menetlusosalise esindaja, võib samas asjas olla esindaja Riigikohtus ka pärast seadustiku jõustumist.
[RT I 2006, 31, 235- jõust. 01.09.2006]

§ 104–110. [Käesolevast tekstist välja jäetud]

§ 111. Seadustiku jõustumine

Käesolev seadustik jõustub 2000. aasta 1. jaanuaril.